A°. 1829. N°. 143.

ARNHEMSCHE COURANT.

Dingsdag den 1ᵉ December.

Bij deze Courant behooren twee Vervolgen.

PETERSBURG, den 18den November.

Laatstleden Dingsdag, den 10den dezer, 's avonds ten acht ure, ondervond Zijne Majesteit de Keizer eene koortsrilling, welke in den nacht door eenen aanval van koorts gevolgd werd. 's Morgens bleek het, dat de onpasselijkheid van Zijne Majesteit in eene verkoudheids koorts bestond. Sedert heeft deze onpasselijkheid [illegible] Volgens het berigt der geneesheeren van gisteren morgen, had de Keizer den nacht rustig doorgebragt.

— Dadelijk na het sluiten van den vrede met Turkije, had de generaal *Diebitsch* twee koeriers met het berigt daarvan aan den generaal *Paskewitsch* in Aziatisch Turkije afgezonden. Een dezer koeriers kwam den 2den October voor Trebisonde aan; doch de Turksche bevelhebber wilde hem niet laten landen. Deze verhindering is oorzaak geweest, dat er nog een gevecht is voorgevallen, hetwelk voor de Turksche wapenen een hoogst ongunstigen uitslag heeft gehad. Dit gevecht heeft in het begin van October bij Beiburt plaats gehad en is met de inneming dezer vesting geëindigd. Drie dagen daarna zond de seraskier aan den generaal *Paskewitsch* berigt, dat de vrede gesloten was.

ODESSA, den 7den November.

Sedert twee dagen was in de stad zoo min als in de quarantaine iemand door de pest aangetast; maar gisteren is weder een joodsch huisgezin in de straat van Remeskennaja ziek geworden.

— Het dagblad dezer stad behelst eene opgave van den staat der Turksche land- en zeemagt in de maand Mei 1828. Volgens dezelve bestonden de troepen, die op de Europische wijze ingerigt waren, uit 68 bataljons, elk van 1000 man, dus te zamen uit 68,000 man. De garde [illegible] bedroegen 40,000, het verdere voetvolk, met inbegrip van het korps der vreemdelingen, 24,000 man. De infanterie was alzoo te zamen sterk 138,000 man. De artillerie bestond uit 12,000 artilleristen in 20 bataljons van 600 man verdeeld; uit 3000 bombardiers, 3000 mineurs en pioniers; 2000 man garde-artillerie; 14000 man artilleristen voor de vestingen langs den Donau; 6000 man voor den trein enz.; te zamen 40,400 man. De ruiterij uit 1500 man kavallerie der garde; Saphis, die bestendig soldij trekken, 25,000; reserve kavallerie 20,000; Timaristen (eene soort van rijdende militie) 120,000; vrijwilligers 30,000; te zamen 196,500 man. Alle de boven gemelde troepen maakten eene armee van 374,900 man uit. Trekt men hiervan af de 40,000 zeesoldaten, alsmede de bezetting van Konstantinopel, sterk 20,000 man, en de 65,000 man, die in de vestingen langs den Donau dienden, zoo blijkt, dat in Mei 1828 tegen het Russische leger 240,400 man te velde konden gebragt worden. Onder dit getal zijn niet begrepen de troepen, die zich in Azie, in Morea en in andere provincien bevonden. De gansche Turksche landmagt kan men op 300,000 man begrooten; bij eene algemeene wapening had men ze misschien op 600,000 man kunnen brengen. — De Turksche zeemagt bestond in Mei 1828 uit 24 linieschepen, 21 fregatten en 40 kleine vaartuigen, die alle te zamen 2000 stukken en 5200 matrozen met zich voerden; op stapel lagen nog 11 vaartuigen.

DRESDEN, den 20sten November.

Sedert eenige dagen bevindt zich de zwarte ex-Koningin van Haijti, de nagelatene gemalin van *Christoph*, binnen deze stad. De nieuwsgierigheid, om haar te zien, was zoo groot, dat er maatregelen noodig werden, om den aandrang van menschen te weren.

PARYS, den 27sten November.

Al de liberale bladen melden heden, dat er, volgens geruchten, een plan zou beraamd zijn om het charter te veranderen. Het ministeriele avondblad verklaart dit echter voor een verdichtsel, dat slechts in omloop wordt gebragt om de gemoederen te verontrusten.

— Den 16den dezer is te Madrid door 101 kanonschoten verkondigd, dat de aanstaande Koningin van Spanje op Spaansch grondgebied is aangekomen.

BRUSSEL, den 29sten November.

De *Courrier de Pays-Bas* luidt heden de alarmklok. Het voorgedragen ontwerp van wet op het onderwijs strekt, zegt hij, om het monopolie te bevestigen; de vrijheid is in gevaar, en het wordt tijd, gelijk de *Courrier de la Meuse* zegt, om zich te vertoonen.

GEND, den 27sten November.

Terwijl de *Catholique* dagelijks met groot gedruisch opgave doet van het getal teekenaars der petitien, om herstel der grieven, en ons meldt, dat zelfs menschen op hunne sterfbedden met geestdrift [illegible], om hunnen naam te zetten onder de reeks van namen, aan het hoofd van welke die van hunnen pastoor en kapellaan blinken, geeft het *Journal de Gand*, sedert eenigen tijd, menig berigt van de listen zoo wel als bedreigingen, welke te baat genomen worden, om teekenaars te werven en hun getal groot te maken. Het is thans door stukken bewezen, dat een groot aantal teekent of laat teekenen, zonder dat hun de inhoud der petitie bekend is, en dat zij door eene valsche opgave daarvan misleid worden. Van daar, dat de geschiedenis van Eeghem zich op meer dan eene plaats vernieuwt, namelijk, dat men, nader onderrigt wordende van de klagten, die het onderwerp der petitien uitmaken, ontkent wat men op goed vertrouwen geteekend heeft en zich haast om dit bij eene tegen-petitie te kennen te geven. Te Coolscamp, Hamme en Gend is dit, volgens het *Journal de Gand*, mede het geval. De pastoors en kapelleans worden daarover wel woedend; [illegible] let niet, dat men zijnen gang gaat. Te Coolscamp heeft de pastoor opzettelijk eene preek tegen het teekenen van de nadere petitie gehouden, en de bevorderaars derzelve voor handlangers van den duivel uitgemaakt, die de goede gemeente lieten teekenen op een stuk, waarin de heilige katholijke godsdienst gelasterd werd. Maar het heeft hem niet mogen [illegible] nog op eene daartoe bestemde plaats zou kunnen gelezen worden, en het gevolg was, dat, na het herlezen van het stuk, velen, die nog niet geteekend hadden, er mede hunnen naam onder zettedeu. Het *Journal de Gand* teekent bij deze berigten nog aan, dat de pastoor in zijne preek ook allerhevigst tegen het lager onderwijs uitgevaren heeft. Volgens zijn weleerwaarde, zijn de gebeden van hen, die lezen noch schrijven kunnen, Gode aangenamer dan die van hen, die lezen en hunnen naam teekenen kunnen.

— De *Catholique* mag onder de bevorderaars van zijne zaak niet tellen den deken van Kortrijk. Men verneemt, dat hij aan dengenen, die hem eene petitie bragt om dezelve mede te teekenen, geantwoord heeft: « Vriendje, als ik Bisschop was, zoudt gij met die toorts van tweedragt niet lang meer rondloopen; en als partiéulier verzoek ik u, niet meer hier te komen »

— Welke geest door den *Catholique* en de zijnen verspreid wordt, kan ook weder hieruit blijken, dat men den heer *P. Cranincx*, een kweekeling van eene onzer universiteiten, die onderwijzer op de latijnsche school te Menin zou worden, daar zoo slecht bejegend heeft, dat hij zich genoopt heeft gevonden, deze plaats te verlaten. Volgens hetgeen onderscheidene personen hem zeiden, had men niets met het latijn te maken, en diende zulks alleen om de leer der protestanten te verbreiden. De cathechismus had men noodig en niets anders. — Van Menin begaf zich de heer *Crannicx* naar Aalst; doch hier werden op den eersten dag reeds de glazen bij hem ingeslagen, en 's anderen daags van den predikstoel tegen hem gewaarschuwd. Hij heeft zich dus genoodzaakt gezien, om ook deze plaats te verlaten, en ten zijnen terug te keeren. Men weet niet, dat op de godsdienstige beginselen of het gedrag van den heer *Cranincx* iets nadeeligs valt aan te merken.

Mengelwerk.

Aan de Redactie!

(*Vervolg en Slot van* N°. 137.)

Om de laatstvoorgaande stelling valsch, in zich zelve eenigen schijn van waarheid te geven, telt de *Courrier* Vlaamsch, Hollandsch en Engelsch als zoo vele *verschillende* talen op; *divide* et *impera*, door die scheiding.

krijgt gene stelling — dat het Fransch het algemeenst verstaan zou worden — hare *eenige* kracht. Dit zijn zijne woorden.

« Wat ligt ons aan het Hollandsch gelegen, wat meer dan aan het « Vlaamsch, het Friesch, het Duitsch, die onder elkander, ieder voor « zich een gedeelte van onze provincien ten deel hebben, zijnde op hun « ne beurt weder verdeeld, even als het Hollandsch, in zoo vele platte « tongvallen en spraken, als er eenigzins verwijderde plaatsen zijn? »

Hollandsch, Vlaamsch en Friesch zijn geene *drie* talen, voor niemand die met dezelve bekend is, maar zijn altijd bij ieder, ook bij vreemden (1) beschouwd, als *drie* tongvallen van dezelfde taal, dat is de oude Germaansche. Onder deze was, voor twee eeuwen, het Vlaamsch het beschaafdste, van waar bij de Franschen het een en ander *flamand* genoemd wordt. Maar toen *Amsterdam* de zetel werd van den handel der wereld, en *Holland* die der beschaving van *Europa*, verrees daar eene nationale letterkunde: de Hollandsche tongval werd de meest beschaafde van alle Nederlandsche tongvallen, en hierdoor ook te gelijk de *algemeene schrijftaal* voor allen; de taal, die Friezen en Vlamen even zoo goed verstaan, als Hollanders of Gelderschen, dewijl het eene en dezelfde taal is; dewijl in die taal in scholen, kerken en regtzalen, door het geheele land, zoo ver het niet afhankelijk was, is geleerd en gepleit. Volmaakt op diezelfde wijze is het tegenwoordig Hoogduitsch, de boek-, schrijf- en staatstaal van *Duitschland*; even eens is het Fransch, met *alle schrijf*talen van *Europa*, in den oorsprong eene bijzondere tongval, één onder vele, die zich boven de andere heeft beschaafd, en zóó de algemeene schrijftaal is geworden voor alle taalgenooten, zijnde het Duitsch in den oorsprong het Saksische, het Fransch het Parijsche *dialect*. Even min als men twijfelen kan of *Fransch* en *Gasconsch* zijn één, zoowel als provinciaalsch en dat *heerleger van platte talen, die er in Frankrijk en in alle landen zijn, van plaats tot plaats verschillende:* even zoo zeker is het met het Hollandsch, Vlaamsch, en alle tongvallen, die er maar opgenoemd kunnen worden, het Friesch niet uitgezonderd. Daar en boven doet deze tongval volstrekt niets af, hoeveel zij dan wezenlijk al of niet verschille. Bij de *algemeene* volksbeschaving, die in *Friesland* niet minder dan in de andere Noordelijke gewesten heerscht, verstaat zelfs de landman het Hollandsch niet alleen, maar leest en schrijft geene andere; de mindere standen in de steden kunnen het oude Friesch niet, en de beschaafden en letterkundigen beoefenen het als eene oude taal, eene gedachtenis aan hunne beroemde vaderen; — fade sentimentaliteit. De optelling van het Hoogduitsch bij het Hollandsch, Vlaamsch en Friesch schijnt alleen geschied met oogmerk om door de veelvuldigheid der talen het bestaan van *ééne* volkstaal twijfelachtig te maken, en de noodzakelijkheid van het Fransch als *algemeene* taal te doen uitkomen. Moest het Hoogduitsch worden opgeteld, dan kwam het ook vooral in aanmerking, bij die provincien, die de schrijver opgeeft *alleen* het Fransch tot moedertaal te hebben, met name *Luxemburg*, waar inderdaad een *Duitsch Canton* wordt gevonden (2) en *Luxemburg* als Duitsche bondvesting tot *Duitschland* in betrekking staat. Het in de *optelling* bedoelde Duitsch, is eenig Grens-Duitsch te *Maastricht* en langs de Maas, zoo als langs alle grenzen taalvermenging plaats heeft, zoo als het *Vlaamsch* tot *Duinkerken* toe zich uitgestrekt aan die zijde; en het *Hollandsch* door het *Bentheimsche*, *Westphaalsche*, *Cleefsche* en *Lingen*. Daarom nu worden Vlaamsch en Hollandsch niet onder de talen van *Duitschland* of *Frankrijk* geteld; en even min het Hoogduitsch onder die talen van ons vaderland.

Zoo meenen wij dan nu, dat de geheele redenering van den schrijver valsch is, en, zoo lang hij geene betere gronden aanvoert, de Hollandsche taal te moeten houden voor de eenige schrijf- en staatstaal van het koningrijk, die de weinigen, welke dezelve niet verstaan, zich *moeten* eigen maken, *niet* uit kracht van het een of ander besluit, maar uit de natuur der zaak, en den aard en het wezen van eene staatkundige volkszelfstandigheid.

Nu wordt de sobere redenering klein gegeven door een dichterlijk chaos: « het Hollandsch is eene taal zonder beschaving, zonder letterkunde, zelfs zonder spraakkunst. »

Had de schrijver gezegd, dat onze Hollandsche letterkunde niet zoo rijk was, als men, in den eersten opslag, zou kunnen verwachten, van een volk, dat eenmaal door handel, rijkdom, nijverheid en krijgsroem uitblonk boven allen, nu nog, gelijk weleer, door zedelijkheid, regtsgezindheid(?) en algemeene beschaving: wij hadden het niet ontkend; de redenen waren niet moeijelijk te vinden geweest. In het vaderland [illegible] was, en is nog, de *algemeene* taal der geleerden gedeeltelijk het *Latijn*: van hier zijn eene rij van werken, die [illegible] geest vereeren en *Europa* beschaafden, niet aan den [illegible] landschen roem, maar aan de vaderlandsche letterkunde onttrokken. Denkt men hierbij, dat de invloed van het Fransch in de [illegible] na het opnemen der *refugés* hier, maar voor veel korteren tijd [illegible] zelfden invloed oefende, die den geest in *Belgie* eeuwen [illegible] niemand zal zich dan verwonderen, dat de Nederlandsche letterkunde niet rijker is.

Maar het is verdichting, van daadzaken te zeggen, dat eene [illegible] der letterkunde en beschaving is, waarin reeds een HOOFDT en [illegible] schreven, voor dat nog *één* der tegenwoordige classische Franschen [illegible] vers bestond; de taal, die onder *alle* Germaansche het eerst [illegible] en uit welke *Duitschland* de *eerste* denk- en voor-denkbeelden [illegible] *eel* en *poezie* haalde (3).

Het is onzin, het Hollandsch zonder letterkunde te noemen, wier letterkunde, sedert den aanvang dezer eeuw, meer dan eenige andere, reuzenschreden heeft gedaan; geen vak van menschelijke kennis onbearbeid heeft gelaten, en waarin *vaderlandsche geschiedenis*, [illegible] *kunst*, *godsdienst en zedeleer*, *wijsbegeerte des levens*, meer dan bij eenig volk, helderdenkende verstanden of rijk begaafde vernuften bezig gehouden; zelfs de uitgebreidere letterkunde van *Frankrijk* zal in het vak der vaderlandsche geschiedenis moeten achter staan, dewijl daar wel eene *hof-* maar geene *lands*-geschiedenis bestaat; ook de dichters van het tegenwoordig tijdperk kunnen, *en* in aantal *en* in waarde, zonder gevaar worden vergeleken.

Zonder spraakkunst. Dit doet gelooven, dat de schrijver een Franschman is. De Fransche geletterden, of eigenlijk de *minorum gentium* onder hen, zijn sedert lang gewoon aan het gezag, voor hunne taal, van den *Dictionnaire de l'académie*; althans zij weten dat dit *onlogische* samenbrengsel, aan één geregen door het eeuwig refrain: *on dit aussi*, *on ne dit aussi*, lang gezag heeft gehad. Bij ieder volk, meent men, moet zoo iets bestaan, of het is alles nog onbeschaafd: voor eenige jaren werd spraakkunst van WEILAND en de spelling van SIEGENBEEK *uitgegeven*, het wel: *uitgegeven*, *niet* ingevoerd — op *last* van het staatsbestuur; allen volgen die spelling en regels niet: *ergo* is het Hollandsch eene taal zonder spraakkunst; naar die zelfde *logica*, laat het zich ook [illegible] Grieksch beredeneeren en staloenen, dat de taal van [illegible] dan *jargon*, *patois*, wat men belieft. Het onderscheid daarenboven tusschen eene *oorspronkelijke taal*, die hare *eigene* spelling heeft, zoo als de Nederlandsche, en eene afgeleide, die de spelling van hare hoofdtaal, als eene wet, zoo veel mogelijk, moet volgen, gelijk het *Fransch* die van het *Latijn*; dit was eene verborgenheid voor den *Courrier*, waarover men zich minder bij een *Courrier* moet verwonderen; dat [illegible] roep plagt niet veel letterkunde te vorderen.

Om tot de zaak weder te keeren. Een Franschman kan zich geen denkbeeld maken, hoe er onder een volk zoo veel geest van onafhankelijkheid kan heerschen, en tevens zoo veel algemeen verspreide kennis, dat [illegible] der eene eigene spelling volgen wil, en tot op eene zekere hoogte verdedigen, hetgeen in *Frankrijk* alleen aan een VOLTAIRE vrij stond.

Voorts tot narigt: indien men, zoo als men nu begint, eenmaal uit het Fransch de *onnoodige* letters weg laat, en dus de Latijnsche spelling der Fransche woorden, *dan* komt de Fransche taal nog in geen *twee* eeuwen tot die regelmaat van spelling, waarop de onze staat.

Na een uitval tegen hen, die het voorstaan der Fransche taal aan hunne oogmerken toeschrijven, gaat hij voort.

« Gaarne zou men zich anders vrolijk maken over die schoone taal, « die de wereld niet kent en nimmer kennen zal. »

De redenering: de Hollandsche taal is *niet* schoon, *want* zij is niet algemeen bekend, houdt de schrijver zelf wel voor niet meer dan eene verschalking van zijne lezers; stellig zeker niet voor eene proef van zijnen bondigen redeneertrant. Met eenige meerdere achting voor het gezond verstand van zijne lezers, had hij ook deze zinsnede weggelaten, en, bij eenige meerdere kennis bedacht, hoe geen taal schooner is dan de Grieksche, en te gelijk geene minder gekend wordt. — Wee het [illegible]

---

(1) B. v. *La langue du pays est la Flamande. C'est la même qu'on parle en Batavie. Statistique du Département des Deux-Nèthes*, p. 25. Men wilde den heer CLAES een woordenboek koopen, om eerst Fransch te leeren, vóór dat hij weder tegen den heer VAN MAANEN schreef: de schrijver van dit artikel koope eerst LULOFS, *over de Duitsche Taaltanken* of ARNDT *über den Europäischen Sprachen*, eer hij weder een letter over *talen* op het papier zette; alles op straffe van door te gaan voor volkomen onkundig en zot.

(2) *La population totale du grand Duché de Luxembourg, s'élève à* [illegible] *habitans, qui parlent un dialecte Wallon dans le quartier François, et la langue Allemande dans le quartier Allemand. Géogr. des Pays-Bas par* J. J. DE CLOET, Brux. 1822.

(3) Men zie over het tooneel van LIMBURG-BROUWER's *verhandeling* [illegible] *nationaal tooneel*, en RICCOBONI, *reflex. hist. et crit. sur les diff. théâtres de l'Europe*, daar aangehaald. En men hoore OPITZ (1639).

Ihr HEINSIUS, *ihr* PHOENIX *unserer Zeiten*,
Ihr Sohn der Ewigkeit, begünstigt uns zu breiten
Die Flügel der Vernunft —
Ich auch, weil ihr nur seyd im Schreiben vorgegangen
Was ich für Ehr und Ruhm durch Hochdeutsch [illegible]
Will meinem Vaterland eröffnen rund und frei
Dass eure Poesie, der meine Mutter sey.

HEINSIUS was een Antwerpenaar.

. blinde onkunde de volken leiden wil! En wat die algemeene verbreiding betreft, het is Nederlands roem, dat hier geene oorzaken gewerkt hebben, om deszelfs taal te verspreiden, zoo als de geschiedenis van *Frankrijk* oplevert, en die ons de dagen der *refugés* en *émigrés* voor den geest komen.

«Eene taal die geen verleden heeft, geen heden en geene toekomst.»

MELIS STOKE, door den schrijver aangehaald, HOOFDT, CATS, VONDEL, BARLEUS, door OPITZ tot voorbeeld gebruikt, bewijzen het bestaan van een *verleden* dat hooger opklimt dan van het Duitsch of Fransch; hare verspreiding en beoefening aan de *Kaap*, in *Indien* en *Japan*, de werken der V. D. PALM'S, VAN KAMPENS, en zoo veel er thans schrijven, de DUIZENDE exemplaren van den tweeden druk van TOLLENS *gedichten*, die verkocht en verspreid zijn, staven het *heden*; de toenemende bloei der letterkunde, door een vaderlandsch onderwijs geschraagd, en de beoefening van de geschiedenis der *Nederlanden*, door de SCHILLERS van die volken; van eene geschiedenis, die eenig is in de nieuwe historie; de voortgangen van den menschelijken geest waarborgen aan de Nederlandsche taal de schoonste toekomst.

«Eene taal, wier geringe verdiensten en gering gebied meer en meer «verarmen en beperkt wordt, in weerwil van de pogingen van eenige «dwingers om hare spraakkunst door staatsbesluiten te bevestigen en haar «een grondgebied door wetsbepalingen te geven.»

Hoe de *verdiensten van eene taal* kunnen verloren gaan, is den schrijver niet mogelijk, op eene redelijke wijze, uit te leggen. Wat het verlies van grondgebied betreft, even zoo min als de staat der *Nederlanden* zich zocht uit te breiden, even zoo min zocht dit de taal; voor de geleerden schreef men hier Latijn, den onkundigen vreemdeling wist men niet alleen in het Fransch, maar ook veelal in Duitsch en Engelsch te helpen, en zocht geen roem in de uitbreiding van eigene taal. Het overige in dezen zin zijn of *verdichte* of *verdraaide* daadzaken.

Hij wijze het staatsbesluit aan, waarbij de spraakkunst wordt bepaald, of hij sta toe, dat wij dit voor kwaadaardigen laster houden van iemand, die, naar onze begrippen, in een land van goede justitie niet moest worden geduld.

«Die letterkunde, in welke het waterige de plaats van het gevoel bekleedt, het oppervlakkige van het diepzinnige, het gezwollene voor «groot en edel doorgaat, en het geleende voor oorspronkelijk; eene letterkunde, die nooit een denkbeeld in omloop bragt, noch er ooit een «overnam, zonder het te verdraaijen.»

De roem van alle letterkunde is slechts betrekkelijk en kan alleen door vergelijking worden gevonden. Niemand is zoo onkundig in ons land, [illegible] maar wanneer wij dezelfde dan bij de Hollandsche vergelijken, vinden wij dan daar niet juist dezelfde gebreken in eene groote mate, die de schrijver ons aandicht? RACINE toch, in weerwil van zijne heerlijke verzen, is maar al te dikwijls in zijne stukken, den Grieken ontleend, laf en waterachtig, waar hij gevoelig wil zijn; VOLTAIRE zelf ontkende het laffe der Fransche *galanterie* voor het treurspel niet. Met hoe veel gezwollenheid en eeuwige *antitheses* moest CORNEILLE, die nimmer eene vrije lucht had ingeademd, het gebrek aan het echt gevoel van grootheid en vrijheidszin aanvullen? Is *Fransch* en *oppervlakkig* niet van alle tijden, bij alle volken van het Noorden, voor gelijkbeteekend gehouden, en heeft niet de *encyclopedie* het sein gegeven, op hetwelk al het oppervlakkige en onbekookte is gevolgd, dat overal alle echte wetenschappen dreigt te overstelpen? Oorspronkelijk? Is VOLTAIRE misschien oorspronkelijk, als hij *slaafsch* zijne *Henriade* naar het plan van den *Aeneis* afteekent, of in zijne *dictionnaire philosophique* onophoudelijk uitspraak doet over hetgeen hij niet kent; of MOLIÈRE als hij, trek voor trek, in zijne *avare* PLAUTUS volgt? Inderdaad het is moeijelijk, bij den tegenwoordigen ouderdom der menschheid, nieuw en oorspronkelijk te zijn; reeds SALOMO zeide dat er niet nieuws was op aarde: maar de verwijtingen van *waterachtig*, *oppervlakkig*, *gebrek aan oorspronkelijkheid* mogen nimmer uit eene Fransche pen vloeijen, tegen wie het ook zij: het zijn de *kenmerken der Fransche letterkunde*. Zij kan alleen aanspraak maken op eigen roem, als er van duidelijke voordragt en bevalligen vorm wordt gesproken. Dit gevoelde — nog eenmaal — mevrouw STAEL reeds voor twintig jaren, en deelde haar gevoelen der wereld mede, in haar werk *de la litterature*, en nimmer had de LA MARTINE als dichter dien naam verworven, zoo hij zijne modellen onder de classiquen der Fransche letterkunde had gezocht. Onze letterkunde heeft geen denkbeeld in omloop gebragt? Des te erger voor *Europa*, zoo zij dien schat verwaarloost. Meer dan eenige andere kon zij hen leeren, hoe wijsbegeerte en christendom, verlichting en godsdienst, levensgenot en de pligten van het huiselijke leven, *geene* tegenstrijdige beginsels zijn, maar zich in één punt vereenigen tot het wezenlijke geluk der volken. Dit denkbeeld zou geheel nieuw zijn voor die landen, waar de godsdienst der wijsbegeerte ten spot is, en de wijsbegeerte op hare beurt der godsdienst een gruwel; waar de pligten van het huiselijk leven als het graf van het genot des levens worden beschouwd, en waar eindelooze partijen-strijd voor vrijheid geldt. Moge eindelijk de Nederlandsche *letterkunde* weinig nieuwe denkbeelden in omloop hebben gebragt — *gesteld*, maar niet bewezen — wat nood? Door *daden*, beter dan woorden, door haar bestaan heeft de Nederlandsche staat de denkbeelden van nijverheid en vrijheid (4) in *Europa* in omloop gebragt, die zich later algemeen verspreidden, en onder wier bescherming de waanzinnigheid van een *Catholique* en *Courrier* zelfs geduld worden. Van dien staat kreeg *Engeland*, reeds onder JACOBUS I, de lessen voor zijne welvaart, die het nu nog opvolgt (5); en met WILLEM III veel voor die constitutie, waarop het nu nog trotsch is. Van hier ontving *Rusland* het denkbeeld van beschaving en handel, die PETER I *hier*, *niet* in *Frankrijk*, kwam zoeken; hier werden de eerste lessen van verdraagzaamheid gegeven en de Joden opgenomen; door dit land, eindelijk, werden de veroveringen in het verre Oosten gemaakt, wier overblijfsels voor de Belgische nijverheid nog heden eenen ruimen weg aanbieden. Alles is hier vergelijking: wat kan *Frankrijk* hier tegen stellen: toch niet de ellendigheden van VOLTAIRE of de droomen van ROUSSEAU. Wat dan? de *St. Barthélémi* van KAREL IX, de losbandigheid van het hof van LODEWYK XIV's jeugd, of de *dragonnades* van zijnen suffenden ouderdom; het *parc aux cerfs* van LODEWYK XV, de *lettres de cachet*, het *schrikbewind*, het *afkondigen* van het *bestaan* van een *Opperwezen*, de dwingelandij van NAPOLEON of zijne *catechismus voor de kerken van het Fransche rijk?* Wat dan? Ik weet het niet.

Dit moge genoeg zijn. Ik vind het belagchelijk klein, elke uitspraak, in het Engelsch en Fransch over het Hollandsch als een gouden regen op te vangen, trillende en handwrijvende van zaligheid, en in Couranten en Dagbladen den volke te verkondigen: ongelukkige! bestaat gij dan *in* en *door* het getuigenis van anderen? Wee dan! Zoo lang er nog eenig oud Hollandsch kapitaal overig is, zullen wij schaars lof verwerven. — Elke dwaas daarentegen te laten razen in zijne dwaasheid is even ongepast: hierom dit geschrift. Den *Courrier* wensch ik een middel van bestaan, dat meer overeenstemt met den omvang van zijne kennis en begrippen. En degene, die pogingen doen, in het Zuiden, om het Hollandsch *smakelijk* te maken, een beter inzigt. Kittelt het dan zoo zeer, of klinkt het zoo liefelijk als een Waal, of Franschman Hollandsch spreekt, om zich daartoe zoo veel moeite te geven? En is het, in allen gevalle, niet bespottelijk, *daar* eene taal te willen aanbevelen, die *hier*, in verscheidene aanzienlijke kringen, even zoo min wordt gebruikt, als *ginds*; waarvoor men liever iets spreekt, een zeker iets, dat men, hier en ginds, met oude Nederlandsche goedhartigheid — *Ces bons Hollandais, ces bons Flamands il ne sont pas nés pour l'artifice* — voor Fransch houdt, en dat in den grond niets is dan Hollandsch en Flaamsch met Fransche woorden, *Flandrissismes*, *Belgicismes* eindeloos! Niets moet vermakelijker wezen voor den eigenlijken Franschman, die zijne taal verstaat, dan onze stevige en weldoorvoede Hollandsche en Vlaamsche menschen, hetzij bij hun kopje thee of onder hun *potteken Leuvens* Fransch te hooren spreken, en naar het geestige, luchtige en schitterende van den echt-Franschen omgangstoon te jagen, of zij hem ook vatten mogten. Zeker, LAFONTAINE's fabel moet hun invallen; welke? staat mij niet voor: maar zij begint: *Ne forçons point notre talent.*

Een ieders eigene taal is voor ieder volk, en ieder volk voor zijne taal geschikt; daar buiten is alles naäping, zonder geest of leven. Punctum!

N.

Aan de Redactie!

Indien er, bij al het geschreeuw over vrijheid van onderwijs, eenig werk juist ter snede is in het licht gekomen, met volkomene kennis van zaken is geschreven, en verdient door alle weldenkende Nederlanders, maar bijzonder door de vertegenwoordigers van het Nederlandsche volk, in dit voor het onderwijs zoo belangrijk tijdstip gelezen te worden, dan voorzeker is het de

BRIEF *over de Wetten op het Lager Onderwijs, aan den heer* J. CORVER HOOFT, *bij zijne benoeming tot voorzitter der Tweede Kamer der Staten-Generaal, door* P. DE RAADT. *Te Rotterdam bij* J. VAN BAALEN.

Wij willen van hetzelve eene flaauwe schets geven.

Nadat de kundige schrijver zeer duidelijk heeft aangetoond, in welk een naauw verband bij ons gewetensvrijheid staat met het onderwijs, en welke schadelijke gevolgen hierdoor reeds uit vrijheid van onderwijs zouden voortvloeijen, doet hij tevens de gevolgen opmerken, die noodzakelijk ontstaan moeten, indien de invloed van het gouvernement op ons lager onderwijs, volgens het wel bekend doel van sommigen, wordt weggenomen. Zeer aardig en volkomen juist noemt hij ons onderwijs: «eene «welingerigte legermagt, die eenen bloedloozen strijd voert tegen dom«heid, onwetendheid en gewetensdwang, en sedert dertig jaren onbe«rekenbare voordeelen behaald heeft, door de eensgezindheid waarmede «zij handelt, een gevolg der algemeene en vrijwillige erkenning van het «opperbewind des gouvernements;» en doet zien waar het op moet uitloopen, indien het bestuur wordt weggenomen, en dus die eenheid moet verloren gaan.

Doch de schrijver gaat nog verder en beschouwt de tegenwoordige wetten op het onderwijs als een nationaal eigendom, daar dezelve uit eene algemeen gevoelde behoefte aan volksbeschaving en volksverlichting zijn ontstaan, reeds vroeg onderscheidene genootschappen en verlichte mannen, maar bijzonder de maatschappij *tot nut van 't algemeen* geheel onafhankelijk het gouvernement in dezen is voorgegaan, waaruit hij dan het zeer natuurlijk gevolg trekt: «dat, indien het invoeren onzer school«wetten in de zuidelijke provincien, aan welke zij vreemd waren, eene «*hardheid* genoemd is, het ontrukken van dezelve aan de noordelijke, «die hare wieg en bakermat zijn, eene *schreeuwende onregtvaardig«heid* zijn zoude.»

Hierop gaat de schrijver over, om, ter beschaming van hen, die, uit onkunde of om andere redenen, onze schoolwetten met den gehaten naam van *monopolie* en *dwingelandij* bestempelen, op de duidelijkste wijze aan te toonen, dat juist die wetten eenen zoo veel mogelijk liberalen of

---

(4) Zie de *Verhandeling over den invloed van het gemeenebest der Vereenigde Nederlanden*, van Mr. J. O. DE JONGE; ook bij ons niet genoeg gekend.

(5) bij DE JONGHE, *sir* WALTER RALEIGH's. *observations concerning the Trade and commerce of England, with the Dutch and other foreign Nations.*

liever eenvoudigen, welwillenden, vriendelijken geest ademen, terwijl de uitvoering, eenige misbruiken, die hij als in het voorbijgaan aanstipt, en welke toch niet aan de wetten kunnen geweten worden, uitgezonderd moet genoemd worden. En nu komt hij op het gevaarlijke, om verordeningen, die meer dan het vierde van eene eeuw, door menschen van allerlei rang en stand, van tegenstrijdige godsdienstige en staatkundige gevoelens, van verschillende natien zelfs, goedgekeurd en toegejuicht zijn, te verwerpen, terwijl hij nu de deugdelijkheid dier wetten, zoo uit de vruchten in het algemeen, als in de aankweeking van bekwame onderwijzers, in het bijzonder doet zien, tevens dat deze vruchten, bij het verlaten van het onderwijs moeten verdwijnen, terwijl vreemdelingen zich weder met het onderwijs, zullen inlaten, en hunne dwaalbegrippen mededeelen, terwijl de gevolgen hiervan voor het nationaal karakter onberekenbaar zijn. — Na eindelijk het onvoldoende, op de voorgestelde middelen ter wijziging, bijzonder de zoogenoemde inspectie, duidelijk te hebben doen blijken, en gevraagd te hebben, daar elk ander beroep aan zekere wetten is onderworpen, waarom juist dan de aanvangspunten der ontwikkeling van den mensch, de vorming der ontluikende jeugd, aan toeval, aan den loop der tijden, aan omstandigheden zonden moeten worden overgelaten, als in dezen brief beantwoord wordende, sluit de geachte schrijver dezen brief, waarvoor wij hem in naam van het Nederlandsch onderwijs, in naam des vaderlands, ja in naam der menschheid den opregtsten dank betuigen.

W.

GESCHIEDKUNDIGE HERINNERINGEN.

Den 29sten November 1414 werd JOANNES HUS gevangen genomen.

Den 29sten dito 1573 droeg ALVA het bewind der Nederlanden op aan DON LOUIS DE REQUESENS.

Den 30sten dito 1530 stierf MARGARETHA VAN OOSTENRYK, Gouvernante der Nederlanden.

Den 30sten dito 1718 werd KAREL XII, koning van *Zweden*, door een kanonskogel gedood.

Den 1sten December 1623 zonden 35 gebannen Remonstrantsche predikanten een vertoog aan de vereenigde Staten in.

Den 1sten dito 1735 stierf, in den ouderdom van 73 jaar, de raadpensionaris SIMON VAN SLINGELAND, een man van uitstekende bekwaamheden. Hij werd in zijn ambt opgevolgd door den Heer en Mr. ANTHONY VAN DER HEIM, Tresorier-generaal, die zich in die betrekking ook eenige jaren loffelijk heeft gekweten.

ARNHEM, den 1sten December.

Het water is hoog in den *Rijn* aan de Paal:

Den 30 Nov.	2 El 4 Palm 0 Duim;	gewassen 0 D.	gevallen 5 D
Den 1 Dec.	2 El 4 Palm 5 Duim;	gewassen 5 D.	gevallen 0 D

De Burgemeester der Gemeente *Appeltern* betuigt bij deze zijnen dank, voor de bij hem van N. N. uit *Arnhem* ontvangene Coupon No. 60786, groot *f* 20:50, schuldbekentenis Amortis. Syndic. ten behoeve der noodlijdenden in zijne Gemeente.

Op den Huize KLARENBEEK, bij ARNHEM, zijn den 26sten November 1829, Getrouwd;

JONKHEER J. J. A. A. BARON VAN PALLANDT,

en

JONKVROUWE A. C. W. BARONNESSE VAN PALLANDT.

ARNHEM, den 30sten November 1829. Heden morgen verloste allervoorspoedigst van eenen welgeschapenen Zoon, *A. A. E. THOMAS*, hartelijk geliefde Huisvrouw van

J. J. BUDDINGH,
Apotheker.

AMORTISATIE-SYNDICAAT.

VERKOOPING.

De AGENT van het DOMEIN te *TIEL* zal, Woensdag den 9den December 1829, des voordemiddags om 10 uren, ten huize en herberge van *J. BEEKMAN*, te *Buren*, in het openbaar aan de meestbiedenden, in perceelen, verkoopen, als:

Onder *Buren*.

154 POPULIEREN- en 180 EIKEN- en BEUKEN BOOMEN, staande op de *Oostdreeft* in de Plantage, en 51 POPULIEREN BOOMEN, staande langs den *Lingendijk*.

Zullende drie dagen voor den verkoop de Boomen in perceelen zijn afgedeeld en genommerd.

De conditien zijn te lezen aan het Bureau van den heer Administrateur der Domeinen van het Eerste Ressort te *Arnhem*, ter Secretarie van de stad *Buren* en ten Kantore van den Agent voornoemd.

J. RAGAY.

---

§ § § COMMISSARISSEN tot de NEGOTIATIE voor de STRAATWEGEN van *ZUTPHEN* naar *APELDOORN* over *DIEREN*, maken bij deze bekend, dat op Maandag den 7den December 1829, des middags ten 12 ure, in een der Vertrekken van het Stadhuis, ter gezegder Stede, ten hunnen overstaan, en in tegenwoordigheid van de zich daarbij present vindende belanghebbenden, zal worden overgegaan tot de JAARLYKSCHE UITLOTING van VIER AANDEELEN in de voorschreven Negotiatie.

Zutphen, den 27sten November 1829.

De President-Commissaris,
P. J. SWAVING.

---

† † § Extra schoon ESSEN PLANTZOEN, van drie en vier jaren. Te bevragen bij *W. HOLTKAMP*, te *Appeltern*, in *Maas* en *Waal*, aldaar aan de Rivier *de Maas* te leveren.

VERKOOPING.

In het *Locaal der Notarissen*, te *Nijmegen*, op Maandag den 14den December 1829, des avonds ten acht ure, bij inzet, en op Maandag den 28sten December 1829, ter plaatse en op tijd voorschreven, bij definitieve toewijzing.

Van

Eene BUITENPLAATS, genaamd *Vijvenberg*, gelegen onder *Neerbosch*, ¼ uurs van *Nijmegen*, aan de zoogenaamde Dennestraat, bestaande in HEERENHUIS, voor Zomer- en Winterverblijf geschikt, ORANJERIE, KOETSHUIS en STALLING voor 10 à 12 Paarden, TUINMANSWONING, BROEIJERY, gemetselde TREK- en BLOEMKASTEN, twee TUINEN en een BOOMGAARD met exquise VRUCHTBOOMEN beplant, een VYVER, een STERREBOSCH van zware OPGAANDE EIKEN, YPEN en andere BOOMEN, voorts HAKHOUT en eenig BOUWLAND, alles rondom in Lanen en Grachten, zamen groot ongeveer 8 Bunders.

Informatien te bekomen ten Kantore van den Notaris *J. A. VAN MANEN*, te *Nijmegen*.

---

† † † De Notaris VAN *MEURS*, te *Heerde*, zal, namens zijne principalen, op Dingsdag den 8sten December 1829, des voormiddags om 10 uren, ten huize van *JAN DOCTER*, te *Heerde*, publiek verkoopen: ruim 240 zware EIKEN en 3 zware BEUKEN BOOMEN, dik van 5 tot 9 Palmen diameter, zeer lang van stam, allergeschiktst voor Bakken, Standers en Molenassen, alle staande bij en om den Huize *Vosbergen*, bij *Heerde*, vlak bij het Nieuwe Kanaal, en dus zeer gemakkelijk tot vervoer te water.

De aanwijzing zal geschieden door den Tuinier *H. VAN ZOMEREN*, wonende bij den Huize *Vosbergen*.

---

† † † Te *Zutphen*, in het Koffijhuis *het Zwijnshoofd*, zal, en wel 's voormiddags ten elf ure, op den 10den December 1829, baal verkocht worden, twee AKKERMAALSBOSSCHEN, het eene *de Kruidbosch*, onder *Voorst*, in *Noord-Empe*, (ook geveild zullende worden bij 3 perceelen), het andere *de Hofstedekamp*, onder *Voorst*, in *Gietel*; groot respectivelijk 8 Bunders en nagenoeg 80 Roeden; — en, 7 Bunders en 41 Roeden.

Aanwijzing door *JAN VAN ZEE*, wonende bij *den Kruidbosch*, en nader te bevragen bij den Mr. Zilversmid, *A. DE VRIES*, te *Zutphen*.

---

§ § § Op Donderdag den 3den December 1829, ten 11 ure, zullen ten huize van *A. PRINS*, te *Arnhem*, worden verkocht allerhande MEUBILAIRE GOEDEREN, waarbij een groot FRANSCH PORCELEINEN TAFELSERVIES.

---

† † † Men verlangt tegen April of Mei aanstaande TE HUUR, een BUITENVERBLYF, geschikt voor een talrijk huisgezin, gelegen in de omstreken van *Velp*, *Dieren*, *Brummen*, *Zutphen* of *Deventer*. — Adres onder letter H. met gefrankeerde brieven bij den Boekhandelaar *W. J. THIEME*, te *Zutphen*.

---

† § † Eene kleine Familie, zonder Kinderen, wenschte tegen Maart, April of Mei 1830, TE HUREN of te KOOPEN, even buiten *Arnhem*, een beknopt logeabel HUIS, van vier à zes VERTREKKEN en verdere GEMAKKEN, benevens eenen ruimen TUIN achter hetzelve; een en ander gelegen, liefst aan den Steenweg naar *Utrecht*, of wel in de nabijheid, en met een uitzigt op den Rijn, doch bij voorkeur digt onder de Stad. — Daartoe inclinerenden, gelieven bijzonderheden van ligging, ruimte, verdeeling en huur- of koopprijs, benevens verdere konditien, schriftelijk op te geven ter Boek- en Courantdrukkerij van *C. A. THIEME*, te *Arnhem*; adres *A. Z.*

MAGAZYN

VAN

ST. NICOLAAS GESCHENKEN,

Uit de voornaamste Fransche en Duitsche Fabrieken.

L. JACOBS, in den Porcelein-Winkel, te *Arnhem*, verwittigt zijne geëerde begunstigers, dat hij dezer dagen heeft ontvangen een fraai assortiment SPELLEN en SPEELGOEDEREN, POPPEN, [illegible] THEKEN [illegible] bovengenoemde artikelen tot fabrieks-prijzen worden verkocht.

NB. *Men gelieve indachtig te zijn, dat, daar dit jaar de St. Nicolaasdag op Zaturdag invalt, dezelve zijnen Winkel van Vrijdag middag ten half vier ure, tot Zaturdag avond ten vijf ure zal gesloten houden.*

---

† † † *Mdme* LYBART *prie les Dames, qui auront encore besoin de ses articles, de ne pas vouloir tarder à venir faire leur Choix, vue qu'elle partira incessament.*

---

§ § § *J. S. DE VRIES*, Tandmeester van *Rotterdam*, verwittigt het geëerde Publiek, dat hij, gedurende deze week, dagelijks te spreken of te ontbieden zal zijn bij den Heer *B. KERKHOFF*, in *de Paauw*, te *Arnhem*.

(Zie verder het vervolg.)

Vervolg van de
ARNHEMSCHE COURANT,
Van Dingsdag den 1 December 1829.

TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL.
Zitting van Donderdag den 26sten November.

De vergadering wordt ten half 1 ure geopend.

De notulen van het verhandelde in de vorige zitting, van Vrijdag den 20sten dezer, worden gelezen en goedgekeurd.

De heeren *van Toulon* en *Delbafuille d'Huysse* verschoonen zich bij de Kamer, dat zij door ongesteldheid verhinderd worden aan hare zittingen deel te nemen.

Is ontvangen een aantal verzoekschriften, te weten:

1o. Van den heer *J. L. Bove* en andere bierbrouwers van Gent, bezwaren inleverende tegen het voorgedragene ontwerp, nopens de bieren, 2o. van bierbrouwers te [illegible], hetzelfde ontwerp betreffende; 3o. van [illegible] en andere suikerraffinadeurs te Antwerpen, zich beklagende over het voorgestelde ontwerp van de suiker; 4o. van een azijnfabrikeur te Doetinchem, tegen de belasting op dat artikel; 5o. van *Soete* en 5 andere bierbrouwers te Kortrijk, zich beklagende dat art. 157 der grondwet, houdende de bevoegdheid van de stedelijke besturen tot het heffen van belastingen, te hunnen aanzien geschonden is; 6o. van *Vilar* en andere zoutzieders te Brugge, tegen het voorgestelde ontwerp op dat artikel; 7o. van den heer *Wouters*, azijnmaker te Groningen, bedenkingen inleverende tegen het ontwerp op dat artikel, hetwelk, naar hij meent, de nadeeligste gevolgen voor de *kleine* azijnmakerijen zou na zich slepen; 8o. van *Burier*, van Luik, hetzelfde onderwerp betreffende; 9o. van *Vermières* en 16 andere branders te Luik, tegen de voorgestelde verhooging van den accijns op het buitenlandsche gedistilleerd; 10o. van *Farest* en andere bierbrouwers te St. Nikolaas, tegen de voorgedragene wet op de bieren; 11o. van 9 branders te Leeuwarden, tegen de verhooging op het binnenlandsch gedistilleerd; 12o. van *van der Schriek* en 20 andere wijnhandelaren, die bezwaren inbrengen tegen het ontwerp van wet op de wijnen; 13o. van den heer *J. M. de Garde*, nadere bijzonderheden ter staving van zijn vroeger ingediend request mededeelende; 14o. van het gemeente-bestuur van Gennep, eene gedeeltelijke vrijstelling van den accijns op het zout verzoekende; 15o. van den pastoor en het gemeente-bestuur van de gemeente Lembergen (provincie Antwerpen), nieuwe grieven tegen het bestuur aanvoerende; 16o. van een pastoor en andere ingezetenen eener gemeente in de provincie Antwerpen, die verklaren hunne goedkeuring te hechten aan de te Brussel geteekend wordende petitie; 17o. van een aantal inwoners te Aerschot, betrekkelijk de zoogenaamde grieven; 18o. van den heer *Nieman*, te Amsterdam, verzoekende, dat het overlijden der Nederlandsche militairen in den veldtogt van Rusland, van regeringswege, moge worden geconstateerd; 19o. een request, verzoekende afschaffing van den lijfdwang; 20o. van den heer *Hennequin*, te Maastricht, die verzoekt dat de leden van de Staten-Generaal niet naar eigen goeddunken zich van de zittingen mogen onthouden; 21o. een ongeteekend verzoekschrift, met welks inhoud de voorzitter het noodeloos acht de Kamer bekend te maken; 22o. van *J. Boel*, te Dendermonde, die zegt *verleid te zijn om eene petitie te teekenen, wegens ongegronde grieven*; 23o. eene ongeteekende petitie, waarbij de vrijheid in de uitoefening van alle geleerde kostwinningen verzocht wordt, en 24o. van zekeren *C. Fusion*, die zich beklaagt over de magt, welke de burgerlijke over de geestelijke magt uitoefent, en die het houden van de registers van den burgerlijken stand aan de geestelijkheid wil hebben toevertrouwd.

De voorzitter geeft kennis, dat hij ontvangen heeft eene koninklijke boodschap, ten geleide van het ontwerp van wet, betrekkelijk het *openbare onderwijs*, in de aanspraak van den troon aangekondigd.

Dezelve luidt aldus:

EDEL MOGENDE HEEREN!

Bij het openen uwer tegenwoordige zitting, hebben Wij aan U Edel Mogenden ons voornemen te kennen gegeven, om eene wet op het openbaar onderwijs aan de beraadslagingen van U Edel Mogenden te onderwerpen, ten einde door gemeen overleg meerdere vastheid te geven aan de milde beginselen, naar welke, met opzigt tot dat gewigtig onderwerp, moet gehandeld worden. Wij voldoen aan die kennisgeving door het ontwerp van wet, hetwelk hiernevens aan U Edel Mogenden wordt aangeboden.

De zamenstelling van hetzelve was met vele en groote moeijelijkheden vergezeld: daarbij toch moest altijd in het oog worden gehouden, de verpligting van elke regering, bovendien in de Nederlandsche grondwet uitdrukkelijk bepaald, om voor het openbaar onderwijs bij aanhoudendheid te zorgen; de noodzakelijkheid om genoegzame waarborgen tegen het, in deze vooral zoo gevaarvolle misbruik eener betamelijke vrijheid te bezitten; en Onze opregte begeerte om, voor zoo verre zulks met Onze pligten overeenkomstig is, aan de geuite wenschen voldoening, en aan de bestaande meeningen geen aanstoot te geven.

De overweging van dit alles zou onoverkomelijke zwarigheden opgeleverd hebben, indien men niet alle de deelen van het ontwerp aan ééne hoofdgedachte ondergeschikt en één hoofdbeginsel, dat van vrije uitoefening, overal ten grondslage had gelegd. Evenwel heeft dit beginsel in zoo verre beperkt moeten worden, als de welvaart en de zekerheid van den staat dit vereischen: en wordt daarbij aan Ons overgelaten, om, ter voldoening aan hetgeen ons opgelegd is, in het geheele rijk een openbaar onderwijs te behouden, evenredig aan de verstandelijke en zedelijke behoeften der natie, en hetwelk evenmin van de wisselvalligheid der bijzondere inrigtingen afhankelijk is, als het hare oprigting en meest mogelijke ontwikkeling belet.

Wij vertrouwen dat het bijgaande ontwerp aan die bedoelingen beantwoordt.

En hiermede, Ed. Mog. Heeren, bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

's Gravenhage, den 26sten November 1829.

(Geteekend) WILLEM.

Wij WILLEM, enz.

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het van belang is den voet te bepalen, op welke het geven van onderwijs zal worden geregeld, wel voornamelijk met opzigt tot die instellingen, welke geenen onderstand uit eenige openbare kas genieten;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal,

Hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Art. 1. Het onderwijs is *huisselijk* of *openbaar*.

Art. 2. Het *huisselijk* onderwijs, gegeven wordende onder toezigt van ouders of voogden, aan leden van één en hetzelfde huisgezin, is aan geenerlei voorwaarden gebonden.

Art. 3. Het *openbaar* onderwijs wordt gegeven:

1. In instellingen, welke door de zorg van het algemeen Bestuur of van provinciale of plaatselijke Besturen zijn opgerigt, of door dezelve, hetzij geheel, hetzij gedeeltelijk onderhouden worden;
2. In instellingen, welke, door bijzondere personen opgerigt, door hen buiten bezwaar van eene openbare kas onderhouden worden;
3. Door personen, hun beroep makende van het geven van onderwijs aan leden van onderscheidene huisgezinnen.

Art. 4. Het onderwijs in eerstgenoemde instellingen wordt door Ons geregeld.

Art. 5. Het is elken Nederlander geoorloofd het lager, middelbaar of hooger onderwijs te geven op de wijs, aangewezen onder No. 2 en 3 van art. 3, mits voldoende aan de volgende voorwaarden:

Hij zal van zijn voornemen aan het Gemeentebestuur schriftelijk kennis geven, met overlegging:

1. Van het programma van hetgeen, waarin hij zich voorstelt onderwijs te geven of te doen geven;
2. Van een bewijs van bekwaamheid, hetwelk zal bestaan:
   - a. *Voor het lager onderwijs*, waardoor verstaan wordt het onderwijs aan kinderen beneden de twaalf jaren, in lezen, schrijven, rekenen en de eerste beginselen van spraakkunst, geschiedenis en aardrijkskunde, — in eene verklaring, af te geven door de kommissie in art. 6 vermeld, dat hij de vereischte kundigheid bezit in die wetenschappen, waarin hij verlangd heeft geëxamineerd te worden;
   - b. *Voor het middelbaar* en voor alle andere wetenschappelijk onderwijs, hetwelk niet onder de benaming van *hooger* onderwijs kan worden begrepen, — hetzij in eene diergelijke verklaring als voor het lager onderwijs vereischt wordt, hetzij in academische graden op eene der Nederlandsche Hoogescholen verkregen; en
   - c. *Voor het hooger onderwijs*, in academische graden op eene der Nederlandsche Hoogescholen verkregen;
3. Van een bewijs van goed gedrag, af te geven door de Gemeentebesturen van de plaatsen, alwaar hij gedurende de drie laatste jaren zijn verblijf heeft gehouden.

Dit bewijs zal van den volgenden inhoud zijn:

» Wij Burgemeester en Wethouders (Schepenen of Assessoren) van ....
» provincie .... verklaren, overeenkomstig de waarheid, dat de Heer
» (naam en voornaam) deze stad (of gemeente) van den .... tot den
» .... heeft bewoond, in dezelve het beroep van .... heeft uit-
» geoefend, en geene aanleiding tot eenige klagten omtrent zijn gedrag heeft
» gegeven."

Indien het Gemeentebestuur redenen meent te hebben, om het gevraagde bewijs te weigeren, zal de belanghebbende zich in hooger beroep tot Gedeputeerde Staten, en vervolgens tot Ons kunnen wenden.

Het Gemeentebestuur, de voorsz. kennisgeving en stukken ontvangen hebbende, zal in het geval, dat daarbij de oprigting eener school bedoeld wordt, zich daartegen kunnen verklaren, op grond van het reeds bestaan binnen de gemeente van eene of meerdere scholen; hetzelve zal daarvan aan hem, die de school wil oprigten, schriftelijke mededeeling doen, en voorts deszelfs bezwaren met de oorspronkelijke kennisgeving binnen eene maand aan de beslissing der Gedeputeerde Staten onderwerpen. Deze zullen uitspraak doen binnen eene maand, nadat de stukken bij hen zullen zijn ingekomen. — Indien de ondernemer der school geene kennis ontvangt van de bezwaren van het plaatselijk bestuur, binnen eene maand nadat de stukken door hem zullen zijn ingeleverd, zal hij de school kunnen openen. Hetzelfde zal hij kunnen doen, wanneer, na verloop van twee maanden, geene beslissing van Gedeputeerde Staten aan hem mogt zijn bekend gemaakt.

Art. 6. In iedere provincie zal eene kommissie zijn van examen, zaamgesteld uit den Gouverneur en twee leden van de Gedeputeerde Staten, jaarlijks door de vergadering der provinciale Staten te kiezen. — Zij zal zich naar gelang van den aard van het examen, een of meer deskundigen kunnen toevoegen.

Die kommissie zal bevoegd zijn aan bijzondere personen de bewijzen van bekwaamheid tot het onderwijs, in art. 5, No. 2, *a* en *b* vermeld, en tot het oprigten, voor hunne rekening, van scholen, tot dat einde af te geven na een examen, hetwelk in het openbaar zal worden gehouden. Deze bewijzen zullen van kracht zijn in alle de gemeenten der provincie, waar zij zijn afgegeven.

Art. 7. Tot het geven van onderwijs zijn onbevoegd:

1. Allen tegen wien een vonnis, houdende veroordeeling tot eene lijf- of onteerende straf, hebbende kracht van gewijsde, is uitgesproken;
2. Allen tegen wie een soortgelijk vonnis, houdende veroordeeling tot correctionele straffen is uitgesproken, ten zij Gedeputeerde Staten, uit hoofde van den aard van het misdrijf, het niet noodzakelijk achten, de uitsluiting te handhaven.

Art. 8. Alvorens zijn beroep te aanvaarden, zal de onderwijzer in handen van den Burgemeester afleggen den volgenden eed, welke door hem en den Burgemeester, in *duplo*, zal worden onderteekend; zullende het eene exemplaar ter secretarij van de gemeente worden nedergelegd, en het andere opgezonden aan den Procureur des Konings van het arrondissement.

» Ik zweer getrouwheid aan den Koning en gehoorzaamheid aan de Grond-

» wet en aan de wetten op het openbaar onderwijs, van niets te onderwij- » zen of te laten onderwijzen, hetwelk met de Grondwet, de wetten van » het Rijk, de openbare orde en rust, en de goede zeden strijdig zoude » zijn."

Art. 9. Alle instellingen van *openbaar* onderwijs, zonder uitzondering, zullen aan het toezigt van de openbare autoriteiten onderworpen, en dienvolgens steeds toegankelijk moeten zijn voor de personen, die van wege het plaatselijk, provinciaal of algemeen bestuur bevoegd zijn, om den staat derzelve op te nemen.

De onderwijzers, en alle die in dezelve instellingen eenig beheer of toezigt hebben, zijn gehouden om aan de bovengemelde personen alle inlichtingen te geven, zoo mondelijk als schriftelijk, welke dezelve vorderen.

Art. 10. Geene vreemdelingen zullen scholen mogen oprigten, of aan de huizen mogen gaan om onderwijs te geven, zonder vooraf Onze speciale toestemming te hebben verkregen.

De scholen van hen, die reeds toegelaten zijn, blijven behouden en die, welke aan de huizen thans onderwijs geven, kunnen daarmede voortgaan.

Art. 11. Ieder die de noodige kundigheden zal hebben opgedaan, zonder onderscheid, waar of hoe hij die verkregen zal hebben, zal toegelaten worden tot het afleggen der examens en het verkrijgen der getuigschriften of graden, welke tot het waarnemen van sommige ambten of beroepen vereischt worden.

Art. 12. Zij die onderwijs mogten geven, zonder daartoe volgens de bepalingen der tegenwoordige wet bevoegd te zijn, zullen behalven dat de school, onmiddelijk, door het Gemeentestuur zal worden gesloten, gestraft worden met eene boete van 50 tot 100 gulden, en, ingeval van herhaling, van 100 tot 300 gulden.

Art. 13. Met dezelfde boete zal gestraft worden elk die het overgelegd programma mogt overschrijden of zich aan eene der in art. 9. vastgestelde bepalingen onttrekken.

Bij verzwarende omstandigheden zal de overtreder in de uitoefening van zijn beroep kunnen worden geschorst, gedurende den tijd van *zes* weken tot *zes* maanden.

Art. 14. Zij die in hunne school beginsels mogten hebben geleerd of doen leeren, strijdig met den afgelegden eed, zullen worden gestraft met eene boete van *f* 50 tot *f* 300, en zelfs, naar gelang der verzwarende omstandigheden, onbevoegd kunnen worden verklaard tot de uitoefening van hun beroep. Ook zal de sluiting der school kunnen worden bevolen, gedurende den tijd van drie maanden tot twee jaren; alles onverminderd de straffen, welke bij het strafwetboek zijn bepaald.

Art. 15. De bestraffing der misdrijven in de vorige artikelen voorzien, behoort aan de gewone regtbanken.

Art. 16. De tegenwoordige wet zal door Ons worden ten uitvoer gelegd, uiterlijk binnen een jaar na de aanneming.

Lasten en bevelen, enz.

Wordt besloten het ontwerp en de boodschap van Z. M. te doen drukken, ronddeelen en verzenden aan de afdeelingen van de maand November, welke nader zullen getrokken worden.

Eenige leden vragen ook de voorlezing van het ontwerp; dan daar dit niet ondersteund wordt, bepaalt men zich bij het genomen besluit.

Aan de orde is de beraadslaging over het ontwerp van wet, houdende verdeeling van de hoofdsom der grondbelasting, voor de onderscheidene provincien, over het jaar 1830.

De voorzitter verklaart de discussie geopend.

De heer *Goelens* voert het eerste het woord. Het voorgedragen ontwerp kan zijne goedkeuring niet wegdragen, 1°. omdat het bedrag van de hoofdsom de grondbelasting te boven gaat, welke bij de wet bepaald is; 2°. omdat de verdeeling van dat bedrag ongelijk, en bij gevolg strijdig is met de grondwet; en 3°. omdat het gouvernement zelve de middelen in handen heeft, om eene meer gelijkmatige verdeeling aan de Staten-Generaal voor te dragen. De redenaar ontwikkelt vervolgens deze drie beweeggronden, die hij tegen het ontwerp vermeent te moeten aanvoeren. Dat het bedrag van de hoofdsom der grondbelasting, zegt hij, dat, bij de vroegere wetten bepaald, overtreft, blijkt uit het volgende:

Bij de wetten van den 27sten April 1820, nopens de tienjarige begrooting van den 12den Julij 1821, is de hoofdsom der grondbelasting vastgesteld op . . . . *f* 16,028,160.

Nu is bij het voorgedragen ontwerp die hoofdsom gebragt op - 16,151,201.

Gevende dus eene vermeerdering van . . . . *f* 123,641.

Hieruit blijkt dus ten duidelijkste, vervolgt de spreker, dat de voorgedragene hoofdsom strijdig met de opgemelde wetten is; daar de grondbelasting alzoo ontaard is in eene belasting bij quotiteit in plaats van bij indeeling. De antwoorden, welke de Regering op de aanmerkingen der afdeelingen gegeven heeft, om deze vermeerdering der hoofdsom te wettigen, komen den redenaar geheel onvoldoende voor. Hij weidt uit over het door de regering aangenomen en verdedigde stelsel, dat de verkoop der domeinen moet strekken ter verhooging van de hoofdsom der belasting: hij kan zich daarmede in geenen deele vereenigen.

Het was onnoodig nieuwe voorbeelden aan te voeren, wegens de in het oog loopende ongelijkheid der verdeeling van de hoofdsom der grondbelasting over de verschillende provincien. Die ongelijkheid was niet alleen door het meerendeel der leden van de vergadering, maar door de regering zelve erkend. Zij had in hare antwoorden als zoodanig opgegeven de provincien Oost- en West-Vlaanderen, Holland, Vriesland, Zeeland, Antwerpen en Utrecht.

Deze ongelijkmatige verdeeling door de erkenning van de regering boven allen twijfel verheven zijnde, gelooft de redenaar ook genoegzamen grond te hebben voor zijne meening, dat het onderhavige ontwerp strijdig is met de grondwet. Art. 198 derzelve zegt immers uitdrukkelijk, dat er niet het minste voorregt in het stuk van belasting kan worden verleend. Nu bestaat er wezenlijk zoodanig voorregt, want in eenige provincien betaalt men meer, in andere minder dan volgens eene billijke regtmatige verdeeling zoude behooren. Wanneer hierin geene verandering wierd gebragt zou men art. 198 onzer staatsregeling zeer wel kunnen ontbeeren.

De derde beweeggrond van den redenaar tegen het ontwerp steunt daarop, dat, aangezien, volgens de eigen verklaring van het gouvernement, de kadastrale operatien reeds aanmerkelijk gevorderd zijn, men de voorloopige uitkomsten daarvan wel had mogen te baat nemen om ten grondslag eener ten minste eenigzins meer gelijkmatige verdeeling te kunnen strekken. Wat echter de werkzaamheden van het kadaster zelve betreft, zegt de redenaar, dat men het daaromtrent niet eens is. Eenigen zijner medeleden koesteren nopens hetzelve geen gunstig denkbeeld; zij meenen, dat, wanneer al de grondbelasting daarnaar mogt geregeld worden, dezelve nog niet die volkomen gelijkmatigheid zal verschaffen, welke behoort te bestaan. Wat den spoedigen afloop van het kadaster [illegible] komen de door de regering gegevene antwoorden den redenaar [illegible] voldoende voor. Om al deze redenen ziet hij zich verpligt Z. M. te [illegible] zoeken de voorgestelde wet in nadere overweging te nemen; [illegible] ten slotte zijn verlangen te kennen geeft, dat alleen eene transitoire [illegible] voor 1830 mogt worden voorgedragen, ten einde met 1831 eene [illegible] matige verdeeling van de hoofdsom der grondbelasting kunne [illegible]

De heer *de Moor* voert eenige bedenkingen tegen het voorgestelde ontwerp aan; doch meent, dat men de uitkomsten van het kadaster [illegible] af te wachten, alvorens zich met een geheel verschillenden [illegible] hoofdsom bezig te houden. Hij verlangde niettemin nadere inlichtingen van den minister te erlangen, om zijne stem te regelen.

De heer *G. G. Clifford*: Het mag waarlijk voor overbodig [illegible] gehouden, op nieuw mijn gevoelen te uiten, nopens de wet [illegible] verdeeling van de hoofdsom der grondbelasting. Immers heb ik [illegible] rige gelegenheden, en bepaaldelijk bij de beraadslaging hierover in [illegible] rige zitting, de redenen ontwikkeld, welke mij noopen, steeds [illegible] te moeten afkeuren, waarbij wordt afgeweken van de ware [illegible] van gelijkheid. Dit heeft tot nog toe in de verdeeling der [illegible] ting plaats gevonden, hoezeer lijnregt met de beginselen strijdende [illegible] zal dan ook niet weder gewagen van onregt, zonder de minste [illegible] ring, gestadige beloften en gestadige teleurstellingen; de bestaande [illegible] lijkheid valt genoeg in het oog, spreekt meer dan de luidste [illegible] gen. Eene aanmerking heb ik alleen gemeend te moeten [illegible] van, zoo ik hoop, het gewigt door U E. M. zal gevoeld worden [illegible] zelve bestaat namelijk daarin, dat men eene verdeeling van eene [illegible] som aan de beraadslagingen der Kamer onderwerpt, gedurende [illegible] zich in de afdeelingen nog onledig houdt met het onderzoek van de [illegible] werpen der tienjarige begrooting, waarin de hoofdsom dier belasting [illegible] bepaald wordt en welke aldus nog niet is vastgesteld. Deze discussie [illegible] mij dus als ongepast en ontijdig voor. Ik hoor wel daar tegen [illegible] ren, dat in vorige jaren de beraadslaging over de grondbelasting [illegible] begrootingen is voorafgegaan. Ik meen daarop echter met grond [illegible] nen antwoorden, dat toen de *hoofdsom* reeds bepaald was bij de [illegible] rige begrooting, zoo dat deze belasting bij de eenjarige begrooting [illegible] voorkwam, dan voor de noodige opcenten. Thans is het een geheel [illegible] der geval. Wij moeten een nieuw tienjarig tijdvak voor onze [illegible] intreden, en men behoort alsnu *eerst* de hoofdsom te kennen, [illegible] de verdeeling voor de provincien moet gegrond zijn. Zal men [illegible] dat het ontwerp als een gedeelte der begrooting behoort te worden [illegible] gemerkt, de regering wil de begrooting artikelsgewijze doen behandelen [illegible] Daarin zoude ik veel goeds zien, ik beschouw zulks zelfs als nuttig [illegible] noodzakelijk; maar dan moest de vorm van het ontwerp worden [illegible] derd en men niettemin geene ongewisse hoofdsom voor hebben. [illegible] om deze redenen, dat ik mij onbevoegd acht aan de wet, zoo als zij [illegible] ligt, mijne goedkeuring te hechten, maar ik meen aan Z. M. eerbiedig [illegible] moeten verzoeken, haar in Hoogstdeszelfs nadere overweging te nemen [illegible]

De heer *Angillis* kan, door zijne goedkeurende stem aan het voorgestelde ontwerp te geven, niet weder toestemmen in eene ongelijkheid [illegible] belasting, welke algemeen en door de regering zelve erkend is te bestaan [illegible] eene ongelijkheid, welke men reeds beproefd heeft te doen [illegible] waaraan de *Nederlandsche pairs* hunne goedkeuring hebben gemeend [illegible] moeten weigeren. Naar zijn oordeel behoorde de verkoop der domanial [illegible] bosschen geenszins te strekken tot verhooging van de hoofdsom; [illegible] gering moest dit bij eene volgende voordragt als een stellig beginsel [illegible] nemen. Hij zal tegen het ontwerp stemmen.

De heer *Repelaer van Molenaarsgraaf* verklaart zich mede tegen [illegible] jaarlijksche verhooging van de hoofdsom der grondbelasting. Hij [illegible] zulks niet overeenstemmende met eene gezonde en welbegrepene [illegible] kunde. Hij zoude hierin zelfs genoegzame reden vinden, om zijne [illegible] keurende stem aan het ontwerp te weigeren, ware het niet, dat [illegible] meende te berusten in de verzekering, door het gouvernement gegeven [illegible] dat in het jaar 1831, met het eindigen der operatien van het kadaster [illegible] de grondbelasting behoorlijk zou kunnen geregeld worden. Hij zou [illegible] thans voor de wet stemmen.

De heer *Fabry-Longrée* zal den loop der discussien afwachten, [illegible] zijne stem te regelen. Hij verlangt eene betere, meer gelijkmatige [illegible] deeling der belasting, en ondersteunt de gronden, door vorige [illegible] tegen het ontwerp aangevoerd.

De heer *van Sytzama* vindt, dat de bedenkingen, welke men reeds [illegible] de afdeelingen nopens de bepaling der hoofdsom van de grondbelasting [illegible] gemaakt heeft, niet zijn wederlegd geworden. Die hoofdsom [illegible] eenmaal vastgesteld zijnde, onveranderlijk te blijven en nooit verhoogd [illegible] worden. Toen Belgie en Savoije in de Fransche republiek ingelijfd [illegible] werd de grondbelasting van dit laatste, welke 210 millioen franken [illegible] hoofdsom had, niet verhoogd; maar die som werd op de overige [illegible] gewesten mede omgeslagen, en zoo strekte de vergrooting van grondgebied, de vermeerdering der belastbare voorwerpen, tot ontlasting [illegible] overige gewesten. Nu is bij ons de hoofdsom der grondbelasting bij [illegible] wet van 27 April 1820, eenmaal vastgesteld; kan men mij ook den [illegible] aanwijzen, volgens welke de regering het regt zoude hebben, [illegible] som gedurig te verhoogen? Voorzeker neen. Bij de intrede van een [illegible] tienjarig tijdvak, is het hoogst gevaarlijk eene hoofdsom voor de [illegible] belasting toe te staan, voor welker bedrag geen vaste maatstaf [illegible] en die men naar willekeur nu eens verlaagt, dan weder verhoogt [illegible] heeft thans ondervonden, dat al de schoone beloften van [illegible] die ons van jaar tot jaar gegeven zijn, geen ander gevolg gehad [illegible] dan dat de belasting langzamerhand met ruim *f* 123,000 is verhoogd [illegible] worden. Het onderhavige ontwerp is strijdig met de vroegere [illegible] welke de hoofdsom der grondbelasting vaststellen, en waarbij bepaald [illegible] dat slechts de omslag van die som jaarlijks bij eene nadere [illegible] regeld worden. Ik gevoel mij dus verpligt, om mij met alle magt [illegible] de voortduring van zulk een onregelmatigen staat van zaken te [illegible]

De heer *de Stassart* is ook van gevoelen, dat de vermeerdering [illegible] belastbare voorwerpen niet tot voordeel van de schatkist moet [illegible] te meer, daar de grondbelasting reeds te drukkend is. Hij zal tegen [illegible] wet stemmen.

De heer *van Alphen* zal voor het ontwerp stemmen, in het [illegible]

[illegible] op de reeds gegevene verzekeringen der regering, of die welke hij [illegible] nog te zullen erlangen. Overigens gelooft hij, dat het beter ware, [illegible] wanneer in het volgende jaar de werkzaamheden van het kadaster geen voldoend resultaat ter regeling van de grondbelasting opleveren, men hetzelve behoorde te staken, ten einde alle verdere opofferingen voor te komen. Men moest ook de meerdere opbrengst der belasting [aan]wenden tot ontlasting van de te zwaar belaste provincien, tot dat [men] de geheele belasting verminderen kon.

[De] heer *Surmont de Volsberghe* vereenigt zich met de gevoelens van [de] leden, die tegen deze wet het woord gevoerd hebben. Hij zal mede [zijne] goedkeurende stem aan het ontwerp weigeren.

De heer *de Moor* zegt, dat, na de redevoering van den heer *G. G. Clifford* gehoord te hebben, hij niet meer kon aarzelen zijne stem tegen de [voo]rgedragene wet uit te brengen. Hij verzocht zijne medeleden de gronden, waarop zich de heer *Clifford* steunde, te onderzoeken, ten einde [zij] de ontijdigheid en de ongepastheid dezer beraadslaging konden beoordeelen.

[Ve]rscheiden leden nog ingeschreven zijnde, zoo wordt het vervolg [der] beraadslagingen bepaald op morgen ten elf ure.

Zitting van Vrijdag den 27sten November.

De vergadering wordt ten half twaalf ure geopend. Hetzelfde aantal leden als gisteren is tegenwoordig.

Z. Exc. de minister van financien bevindt zich mede in de zaal.

De in de vorige zitting afgebroken beraadslagingen, betrekkelijk het ontwerp van wet, houdende verdeeling der hoofdsom van de grondbelasting voor het jaar 1830, worden voortgezet.

De heer *van den Hove* erlangt het eerst het woord. Hij vereenigt zich met de gevoelens van de leden, welke zich tegen de verhooging van de hoofdsom der grondbelasting hebben verklaard. Hij zoude verlangen, dat het meerdere bedrag der hoofdsom wierd aangewend ter ontlasting van [de] te hoog aangeslagen provincien. De redenaar zal niet te min de inlichtingen van Z. Exc. den minister afwachten, om daarnaar zijne stem te regelen. (Hij heeft *tegen* gestemd.)

De heer *Serruijs* kan mede niet goedkeuren, dat men de hoofdsom der grondbelasting ten voordeele van de schatkist verhoogd heeft. Het maximum van dezelve was bij eene wet bepaald, en men behoorde die som op geenerlei wijs, hetzij door verkoop van domaniale bosschen of anderzins, te vermeerderen. Om deze redenen was hij mede genood[z]aakt zijne stem aan de wet te weigeren, te meer, daar bij dezelve de ongelijkheid van verdeeling tusschen de verschillende provincien niet is weggenomen.

De heer *Beelaerts van Blokland* brengt een uitvoerig advijs uit, ten voordeele van het onderhavige ontwerp. Deze wet, zegt hij, heeft tot dezelfde bedenkingen aanleiding gegeven, welke in vorige jaren tegen de grondbelasting zijn aangevoerd. Zoo wel nu als vroeger beklaagt men zich over de ongelijkheid in den omslag van de belasting tusschen de verschillende provincien. Eene andere bedenking, tegen het ontwerp, bestaat daarin, dat de hoofdsom van de grondbelasting daarbij verhoogd is. Wat het eerste punt betreft, niemand trekt die ongelijkheid in twijfel; zij is zelfs door de regering erkend, zoowel als door de leden van de Staten-Generaal. Men behoort echter te berusten in de herhaalde verzekering, door het gouvernement gegeven, dat het kadaster in het aanstaande jaar tot eene hoogte zal zijn gekomen, om tot grondslag van eene meer evenredige verdeeling te dienen. De tweede bedenking kan den redenaar geene reden opleveren, om het ontwerp te weigeren. Uit de beschouwing der verschillende bij de Staten-Generaal aangenomen wetten op de grondbelasting, van het jaar 1813 tot op dit oogenblik, (welke de redenaar achtervolgens onderzoekt) blijkt, dat de hoofdsom, naar gelang der omstandigheden, steeds is vermeerderd of verminderd. Het gevoelen van diegenen, welke zich tegen het ontwerp verklaren, op grond dat die som verhoogd is, kon dus niet doorgaan. Hij geeft zijne goedkeuring aan het ontwerp.

De heer *de Brouckère* zegt, dat hij geenszins het voorbeeld volgen zal, door een achtenswaardig medelid (den heer *van Alphen*), die aan deze zijde der Kamer (de heer *de Brouckère* is aan de linkerkant van den voorzitter gezeten) zitting heeft, gegeven, om namelijk het ontwerp op goed vertrouwen aan te nemen. De heer *de Brouckère* stelt dat, vertrouwen niet in het ministerie, zelfs niet voor zoo verre de grondbelasting betreft. Naar zijne meening is het voorgedragen ontwerp strijdig met de beginselen van billijkheid en regtvaardigheid; daarin bestaat eene in het oog loopende ongelijkheid. Hij kan zich niet vereenigen met het gevoelen van den minister, die gezegd heeft dat de hoofdsom der grondbelasting toe- of afnemen kon, een gevoelen hetwelk ook door den vorigen spreker verdedigd is. Hij zou den heer *Beelaerts* niet volgen in de uitvoerige beschouwing, waarin dezelve getreden is, om deze stelling te bewijzen. Alleen meende hij te moeten opmerken, dat het besluit van den jare 1813 niets gemeens heeft met de wetgeving van het koningrijk der Nederlanden, dat eerst twee jaren later, in 1815, is gevestigd. Integendeel, de hoofdsom der grondbelasting kan, naar zijn oordeel, niet verhoogd worden, omdat de wet van 12 Julij 1821 zich stellig daar tegen verzet. Voor het overige beschouwt hij die belasting als eene belasting van partitie en niet van quotiteit. Zoo de opbrengst derzelve meer beloopt dan bij de hoofdsom bepaald is, moet dit strekken om de belasting-pligtigen, in het algemeen, te verligten. Hij laat zich alleen, zegt de spreker, over de aangevoerde gronden uit; doch gaat alle personaliteiten of verdenkingen met stilzwijgen voorbij. Hij zal *tegen* het ontwerp stemmen.

De heer *Fockema* geeft in zeer korte bewoordingen te kennen, dat hij, wegens de ongelijkheid van de verdeeling der hoofdsom van de grondbelasting, hoe ongaarne ook, zijne stem aan het onderhavige ontwerp moet weigeren.

De heer *le Hon* treedt daarover in vrij uitvoerige beschouwingen. Hij voert voornamelijk de bepalingen aan, welke omtrent de grondbelasting in de Fransche wetgeving worden gevonden, aangezien deze wetgeving [illegible] strekt van die, welke te dezen opzigte in de Nederlanden [bestaat]. Hij gelooft, met verscheidene zijner geachte medeleden, die voor [hem] het woord hebben gevoerd, dat men de hoofdsom der grondbelasting niet door den verkoop der domeinen niet behoort te vermeerderen, vooral niet, wanneer wij, gelijk thans het geval is, een nieuw tienjarig tijdvak voor onze finantien intreden, en eerlang eene kadastrale perequatie staat plaats te hebben. Wat deze perequatie zelve betreft, behoort men met voorzigtigheid en naauwkeurigheid tevens te werk te gaan. De redenaar voert, ter ondersteuning van zijn gevoelen, eene zinsnede aan uit de redevoering, nu voor drie jaren door het gewezene lid der Kamer, den heer *Dotrenge*, over de grondbelasting gehouden. Hij verdedigt de afgevaardigden uit de niet te hoog aangeslagen provincien; hunne bedoelingen zijn altoos zuiver geweest en zijn zulks nog; zij zoeken hunne provincien geenszins te bevoordeelen door de bestaande ongelijkheid. Zij keuren zulks integendeel ten hoogste af, en wenschen met alle andere afgevaardigden niets vuriger dan eene meer gelijkmatige, meer billijke verdeeling: en meenen juist daarom alle voorloopige maatregelen in deze te moeten afwijzen. Hij zal van den minister nadere inlichtingen afwachten, alvorens zijne stem te regelen; hij gelooft echter niet, dat dezelve zoo voldoende zullen zijn, om hem het ontwerp te doen aannemen.

De heer *de Secus* verklaart zich tegen het ontwerp, dewijl hier geen juiste grondslag bestaat. Hij ondersteunt ook het gevoelen door den heer *G. G. Clifford* in de vorige zitting geopenbaard, dat namelijk eerst behoorde te worden beraadslaagd over de tienjarige begrooting, waarin de hoofdsom der grondbelasting bepaald wordt, alvorens over de verdeeling dezer belasting te handelen. Hij kan om deze reden zijne goedkeuring aan het ontwerp niet geven.

De heer *Luzac* heeft, zegt hij, in de vorige zitting tegen de aangeboden wet op de grondbelasting gestemd, omdat er te groote ongelijkheid in den omslag voor elke provincie bestond. Is daarin nu bij het onderhavige ontwerp voorzien? Neen..... Hij ziet zich dus verpligt, wil hij zich zelf gelijk blijven, ook zijne stem hieraan te moeten weigeren. Naar zijn aanzien kan art. 8 der wet van 27 December 1822, hetwelk de regering ter verdediging van haar stelsel heeft aangevoerd, hier niets afdoen. Hij had gehoopt, dat het gouvernement door de in vorige zittingen, voornamelijk door den heer *de Meulenaere* gemaakte bedenkingen ingelicht, dit stelsel zou hebben verlaten, en eene meer evenredige verdeeling zou hebben voorgedragen; men behoort in geene dwaling te volharden. Hetzelve had niet uit het oog moeten verliezen, de bepaling van art. 198 der grondwet, hetwelk geen voorregt in het stuk van belasting gedoogt. De regering, zegt de redenaar, had ook de hoofdsom der grondbelasting niet moeten verhoogen. Ten slotte ondersteunde hij de aanmerking van den heer *Clifford*, wegens de noodzakelijkheid, om zich eerst met de tienjarige begrooting bezig te houden, alvorens het onderhavige ontwerp te behandelen. Hij zal tegen hetzelve stemmen.

De heer *van Boelens* zal daaraan zijne goedkeuring geven, wanneer hij van Z. Exc. den minister de verzekering mogt erlangen, dat in het volgende jaar, in allen gevalle, eene meer gelijkmatige verdeeling zal worden voorgedragen. (Daar de minister zulks werkelijk heeft toegezegd, heeft het geachte lid zich *voor* het ontwerp verklaard.)

De heer *Fabry-Longrée* vraagt het woord. Hij geeft in weinige woorden te kennen, dat hij thans de overtuiging bekomen heeft, dat de provincie Luik, wat de grondbelasting betreft, evenzeer als eenige andere provincie is overbelast. Hij volhardt in zijn gevoelen tegen de wet.

De heer *van Sijtzama* beantwoordt eenige aanmerkingen, door den heer *Beelaerts* in het midden gebragt, en blijft mede bij zijn geuit gevoelen.

De heer *Fallon* ondersteunt de meermalen aangehaalde bedenking van den heer *Clifford*.

De heer *Barthelemy* weidt uit over het nut van het reserve fonds, en zoude verlangen dat de regering eene nadere voordragt deed, waarbij zoodanig fonds voor de te hoog aangeslagen provincien was aangenomen. Hij zegt dat hij met leedwezen vernomen heeft, dat er in verschillende streken misslagen in de kadastrale operatien zijn ontdekt, zoodanig zelfs, dat men werkelijk aldaar nieuwe metingen heeft moeten aanvangen. Deze omstandigheid boezemt over het geheel weinig vertrouwen voor de werkzaamheden van het kadaster in, waarvoor nogtans zulke groote opofferingen zijn gedaan. Hij zou tegen het onderhavige ontwerp stemmen.

De heer *de Moor* licht zijne in de vorige zitting gedane redevoering toe, tegen eenige aanmerkingen, welke de heer *Fabry Longrée* daaromtrent heeft gemaakt.

De heer *Fabry* antwoordt hierop. (De zwakke stem van den spreker belet ons den zin zijner woorden te vatten.)

De heer *Angillis* bestrijdt het door een vorig lid aangehaalde gevoelen van den heer *Dotrenge*, omtrent de grondbelasting. De loop der discussie heeft geene nadere inlichtingen verschaft; hij volhardt bijgevolg in zijn gevoelen tegen het ontwerp.

De heer *de Celles* kan hetzelve insgelijks niet aannemen, omdat, naar zijn oordeel, de grondbelasting onveranderlijk behoort te zijn, en niet jaarlijks verwisselen. Hij keurt in allen gevalle de in het ontwerp voorgestelde verhooging af.

De heer *Pescatore* vraagt eenige inlichtingen wegens de wet van Frimaire an VII. (Hij heeft *voor* de wet gestemd.)

De heer *le Hon*, die van deze wet gesproken had, voldoet aan het verzoek van het geachte lid. Hij zegt, dat van het jaar VII tot 1812 de grondbelasting in Frankrijk, wat de hoofdsom betreft, geene de minste verandering heeft ondergaan.

De heer *Pescatore* acht dit antecedent te belangrijk om hier niet in aanmerking te komen.

De heer *Hinlopen* is, met vele zijner geëerde medeleden, overtuigd van de ongelijkheid, welke in de verdeeling van de hoofdsom der grondbelasting bestaat; doch zal echter het ontwerp aannemen, in het vertrouwen, dat, volgens de verzekeringen van den minister, in het volgende jaar, zelfs wanneer de kadastrale werkzaamheden nog niet mogten voleindigd zijn, eene meer gelijkmatige en juiste wet zal worden voorgedragen.

De heer *Donker Curtius* antwoordt op de aanmerking van den heer *G. G. Clifford*; hij acht het noodzakelijk dat de verdeeling der grondbelasting moge geregeld worden, men behoeft daartoe niet de beraadslaging over de tienjarige begrooting af te wachten. (Hij heeft *voor* de wet gestemd.)

De heer *van Alphen* ontwikkelt zijn reeds gisteren geuite gevoelen. Hij geeft op nieuw de vrees te kennen, dat de kadastrale werkzaamheden

niet die naauwkeurigheid zullen aanbieden, welke men daarvan algemeen verwacht. Hij behoort niet onder de bewonderaars van het stelsel van kadastratie; hij heeft daarvan na het door den heer *Barthelemy* aangevoerde geen gunstiger denkbeeld verkregen.

De heer *G. G. Clifford* verdedigt nog kortelijk de aanmerkingen, welke hij gisteren, ten opzigte van het ontijdige der beraadslaging, gemaakt heeft. Zijns inziens is de bij het ontwerp voorgedragene hoofdsom onaannemelijk. Men kan dus niet anders, dan dezelve bij de tienjarige begrooting te bepalen; en eerst dan is de verdeeling van die som over de verschillende provincien mogelijk.

Alsnu vat Z. Exc. de minister van financien het woord op, om de gronden van het in beraadslaging zijnde ontwerp te ontvouwen en de aanmerkingen, welke daar tegen zijn te berde gebragt, te wederleggen. In eene inleiding, welke Z Exc. ook in het Fransch herhaalt, zegt de minister, dat, wanneer hij het oog vestigt op de stellige wijs, waarop vele der leden hunne stem bepaald hadden, (iets, hetwelk, trouwens min overeenkomstig met de parlementaire vormen was te rekenen), hij schier geheel ontmoedigd werd, door zijne redenen, eenige overtuiging te weeg te brengen.

Hoezeer hij van den eenen kant dus zoude wenschen, zijne taak alleen tot een diep stilzwijgen te mogen bepalen, gebood echter zijn pligt hetzelve af te breken, ter beantwoording van de gemaakte bedenkingen. Ten einde de beraadslagingen niet noodeloos te verlengen, zou hij hierbij de meest mogelijke kortheid in acht nemen. Z. Exc. deelde de verdediging van het ontwerp in *vier* gedeelten.

In het eerste gedeelte onderzoekt de minister wat er ten dezen aanzien in de Fransche wetgeving bestond, welke ten grondslag van de Nederlandsche verstrekt. Hij oordeelde dat de Fransche wetgeving hier afdoende is, en bewees door eenen staat, dat men in Frankrijk vel degelijk de opbrengst van den verkoop der domeinen bij de hoofdsom op trekt, zonder dat dezelve eigenlijk daarom eenige verandering ondergaat.

Het *tweede* gedeelte dier verdediging betrof datgene, wat in de Nederlandsche wetgeving bestond en was daargesteld. In 1818 had de regering het voornemen gehad om van meerdere opbrengst een speciaal fonds op te rigten, ter ontlasting van de te zwaar belaste provincien. De vergadering had zich daarmede niet kunnen vereenigen en een aantal bedenkingen ingebragt, waarvan het gevolg was geweest dat bij de wet van het jaar 1825 de hoofdsom verhoogd werd; de bijvoeging van de meerdere opbrengst van de hoofdsom der belasting, kon ook door den staat niet worden gemist, en zoude, bij eene verwerping van de wet, op eene andere wijs moeten gevonden worden. Het was dus staatkundig om die meerdere opbrengst bij de hoofdsom te vragen. De wetten der grondbelasting in Nederland waren wijders niet zoo absoluut, als men die wel had willen doen voorkomen, en de vergadering had de beginselen, waarop het onderhavige rustte, bij vorige wetten goedgekeurd; zoo dat hierin geene grond tot eenig verwijt voor de regering gelegen kon zijn.

Het *derde* gedeelte was bijzonder aan de verdediging en de tegen het ontwerp gemaakte objectien gewijd.

Een ander punt, de ongelijkheid van de verdeeling der hoofdsom tusschen sommige provincien, deze was door de regering reeds vroeger erkend en zij koesterde nog hetzelfde verlangen om hierin op eene gelijkmatige wijs te voorzien. Wijders verklaarde Z. Exc., dat de daadzaak, waaraan men zoo veel gewigt had gehecht, dat namelijk de Franschen de bedoelde hoofdsom, bij uitbreiding van grondgebied, nooit verhoogd hebben, voor ongegrond: Belgie, ook vervolgens ons toemalig vaderland, en later nog andere gewesten hebben zich deze vermeerdering wel degelijk moeten getroosten.

Eindelijk in het vierde gedeelte verklaarde de minister, dat de regering den wensch voedde, om in volgende jaren ontwerpen voor te dragen, welke op andere gronden rustten, wanneer de werkzaamheden van het kadaster haar daartoe zou hebben in staat gesteld; dat in alle gevallen dit jaar het laatste zou zijn, dat deze wet op zoodanige wijs zou worden ingevolgd, dat de regering geen dag zou verzuimen, om op de bestaande ongelijkheid terug te komen, en daartoe reeds in het jaar 1831 eene nieuwe voordragt aan H. Edel Mog. zou worden aangeboden. Hij verklaarde tevens, dat de egering niet het minste voornemen had, om de belasting in eene van quotiteit te veranderen, en er bij de volgende voordragt geene de minste verhooging zou plaats hebben.

Ten slotte beantwoordde de minister eenige mingematigde uitdrukkingen, gelijk hij zich uitdrukte, van een der redenaars (den heer *de Brouckère*) voor zoo verre die tegen de regering schenen gerigt te zijn.

Nadat Z. Exc. had geëindigd, vroeg de heer *de Roisin* aan denzelven nog eenige inlichtingen, welke hem gegeven werden.

De heer *de Brouckère* verdedigt zijne redevoering; Z. Exc. de minister van financien had hem niet juist begrepen.

De heeren *le Hon* en *van Sytzama* verdedigen nog nader hunne gevoelens.

[illegible] het woord vragende, gaat de voorzitter over tot de [illegible] hoofdelijke omvraag brengen van het ontwerp. Hetzelve wordt verworpen met eene meerderheid van 51 stemmen tegen 43. Z. M. zal alzoo eerbiediglijk verzocht worden hetzelve in nadere overweging te willen nemen.

Voor de wet hebben gestemd, de heeren: *Marechal*, *Faber*, *van Utenhove*, *Dijckmeester*, *Taintenier*, *de Jonge*, *Hinlopen*, *de Sne[l]linck*, *van Suchtelen*, *Cuypers*, *Repelaer tot Molenaarsgraaf*, *Sandberg*, *d'Anethan*, *Verheijen*, *Paschal d'Onijn*, *Lemker*, *Gockinga*, *van Wickevoort Crommelin*, *van Alberda*, *Donker Curtius*, *Pescatore*, *Dedel*, *van de Kasteele*, *Yssel de Schepper*, *Beelaerts*, *van Heiden*, *d'Escury van Heinenoord*, *Hoijnck van Papendrecht*, *van Reenen*, *van Boelens*, *G. Clifford*, *Trentesaux*, *Jerges*, *Weerts*, *Ingenhousz*, *de Roisin*, *Sijpkens*, *Backer*, *van Meeuwen*, *van Lijnden*, *van Alphen*, *van Asch van Wijck* en de heer *Corver Hooft*.

Tegen de wet hebben gestemd, de heeren: *de Brouckère*, *Angillis*, *Goelens*, *Coppieters*, *Rengers*, *Lycklama*, *de Terbecque*, *de Stassart*, *Luyben*, *Surmont de Volsberghe*, *Reyphins*, *van Dam van Isselt*, *van Crombrugghe*, *van Sytzama*, *Geelhand*, *Fockema*, *van Randwijck*, *van Velsen*, *de le Vielleuze*, *de Bousies*, *Collot*, *Luzac*, *Veranneman*, *de Secus*, *de Liedel de Well*, *de Stockhem*, *de Celles*, *G. G. Clifford*, *Fabry Longrée*, *Sandelin*, *Dumont*, *le Hon*, *van den Hove*, *Huijtens Kerremans*, *Pycke*, *van Nagell*, *d'Omalius Thierry*, *Serruijs*, *Cogels*, *de Melotte d'Envoz*, *van Sasse van Ysselt*, *de Langhe*, *Surlet de Chokier*, *Fallon*, *de Moor*, *de Waepenaert*, *Duchastel*, *de Rouck*, *de Gerlache*, *Barthelemy* en *Warin*.

Afwezig waren de heeren: *van Hees*, *Fontein Verschuir*, *van Toulon*, *van Tuijll van Heeze*, *Boddaert*, *Byleveld*, *van Tuil van Coelhorst*, *Dellafaille d'Huysse*, *Boijé*, *van Hulthem*, *Huijsman d'Annecroix*, *van Genechten*, *de Borchgrave* en drie vacante plaatsen.

Z. Exc. de minister van financien verlaat de zaal.

Wordt voorgelezen een voorstel van den heer *de Secus*, van de navolgenden inhoud:

Wij WILLEM, enz. enz. enz.

Enz. enz.

Art. 1. Alle ingestelde vervolgingen tegen personen, beschuldigd zijnde van daden welke door eene latere wet het kenmerk van misdaad zouden verliezen of aan eene geringere straf worden onderworpen, zullen onmiddelijk komen te vervallen of worden voortgezet, overeenkomstig de latere wet.

Art. 2. Elke veroordeeling, uitgesproken krachtens eene wet, welke zoude afgeschaft of verzacht worden, vóór den afloop der straf, zal worden vernietigd of zoodanig gewijzigd, dat de veroordeelden genot hebben van de voorregten der nieuwe wet.

Art. 3. De bepalingen der vorige artikels zijn toepasselijk op alle beschuldigden en veroordeelden, welke zich in een der aldaar vermelde gevallen bevinden.

Lasten en bevelen, enz.

De heer *de Secus* ontwikkelt en verdedigt zijn voorstel.

Het voorstel en de ontwikkeling zullen worden gedrukt, rondgedeeld en verzonden aan de afdeelingen van de maand November, waarnaar ook het ontwerp van wet op het onderwijs zal worden verzonden en tot welker trekking de voorzitter thans overgaat. De leden begeven zich vervolgens in hunne afdeelingen tot het benoemen der voorzitters en onder voorzitters. In de zaal terug gekomen zijnde, worden als zoodanig geproclameerd, de heeren:

Afd.	Voorzitters,	Onder-Voorzitters:
1.	*Reijphins.*	*Luzac.*
2.	*Fockema.*	*Marechal.*
3.	*Serruijs.*	*Barthelemy.*
4.	*van Crombrugghe.*	*Donker Curtius.*
5.	*G. G. Clifford.*	*van Randwijck.*
6.	*Pycke.*	*Dijckmeester.*
7.	*le Hon.*	*Warin.*

De vergadering wordt vervolgens gescheiden tot morgen ten 12 ure.

Zitting van Zaturdag den 28sten November.

De zitting wordt ten half een ure geopend.

De notulen van het verhandelde in de zittingen van gisteren en eergisteren, worden gelezen en goedgekeurd.

Zijn ontvangen een aantal petitien, waaronder eene van zoutzieders uit Henegouwen, van Autring, Ingen en St. Lot, van bierazijn-fabriekeurs te Namen, 's Hertogenbosch, te Lierre, van branders te Leuven, Venloo, Maastricht, Diest, alle bezwaren inbrengende tegen de voorgestelde wetten op de accijnsen van het zout, het binnenlandsch gedistilleerd; de azijnen, enz.; van ingezetenen uit Mol en twee andere gemeenten in de provincie Antwerpen, uit Rousselaere, in Vlaanderen, en uit Eecclaert, in Zuid-Braband, verzoekende herstelling van de zoogenaamde grieven; eene petitie, geteekend *Delden*, uit Brussel, verzoekende wettelijke bepalingen tegen het regt der schoolmeesters of kostschoolhouders, om slecht oppassende jongelieden de school af te zetten; een geschrift uit Luxemburg over het teekenen van petitien. — Dezelve worden alle in handen gesteld van de commissie tot de verzoekschriften.

De commissie tot de verzoekschriften brengt rapport uit:

I. Bij monde van den heer *Pycke*, wegens een rekwest van zoutzieders te Gent, die zich beklagen over het voorgestelde ontwerp op het zout. — Nedergelegd ter griffie.

II. Bij monde van den heer *de Liedel de Well*, wegens gelijke verzoekschriften van zoutzieders te Diest en Ninove. — Nedergelegd ter griffie en drukken en ronddeelen van het rapport.

III. Bij monde van den heer *van Dam van Isselt*, wegens de petitien van de heeren *de Potter* en *Ducpetiaux*, die vragen, dat uit den boezem der vergadering een voorstel mogt worden gedaan, strekkende tot vrijstelling van de veroordeelden uit krachte der afgeschafte wetten van 1815 en 1818. — Nedergelegd ter griffie, omdat zij betrekking hebben tot het voorstel, door den heer *de Secus* gedaan.

IV. Bij monde van den heer *Veranneman* op dat van den heer *Claessens*, onderwijzer te St. Oldenroode, provincie Noord-Braband, tegen [illegible] als in [illegible] onderwijs.

Dezelfde heer brengt nog rapport uit wegens het verzoekschrift van zekeren *Fontan*, die, om de straf te ontgaan, waartoe hij te Parijs is veroordeeld, zich naar de Nederlanden heeft begeven, en zich te Brussel heeft gevestigd, welke stad, hoezeer door de regering daartoe aangezocht zijnde, hij niet heeft willen verlaten, en die vervolgens op last der regering, welke hem het verblijf in de noordelijke provincien des rijks had toegestaan, van welke vergunning hij geen gebruik heeft willen maken, over de grenzen is gevoerd; die zich thans tot de Kamer heeft vervoegd, met verzoek, dat zij zich zijne zaak wel wille aantrekken, daar, gelijk hij beweert, art. 4 der grondwet ten zijnen aanzien is geschonden. De meerderheid der commissie, overwegende dat het verzoekschrift in verband staat met de beginselen van staatsregt en er wezenlijk eene schending der grondwet heeft plaats gehad, stelt voor hetzelve ter griffie neder te leggen.

De heer *van Dam van Isselt*, lid der Commissie, ontwikkelt de gronden welke hem belet hebben zijne goedkeuring van de conclusie van het rapport te hechten, bij had voorgesteld om over te gaan tot de orde

(*Zie verder het tweede vervolg*).

Tweede vervolg van de

ARNHEMSCHE COURANT,

Van Dingsdag den 1 December 1829.

van den dag. Deze zaak, zegt hij, heeft te veel belang verwekt, dan dat hij hier thans niet de gronden zijner stem zou ontwikkelen. Het beginsel van gastvrijheid is op ons vaderland steeds in acht genomen. Zij, die met de geschiedenis der Nederlanden bekend zijn, zijn van deze woorden overtuigd. Dat beginsel is ook in onze tegenwoordige grondwet behouden, bij welker *vierde* artikel „gelijke aanspraak wordt verleend aan allen, die zich op het grondgebied van het Rijk bevinden, „hetzij ingezetenen of vreemdelingen, op bescherming van persoon en „goederen." Hierbij is de vreemdeling op dezelfde lijn geplaatst als de ingezeten; doch dat om deze *bescherming*, door ons maatschappelijk verdrag aan vreemdelingen toegestaan, ieder wie hij ook zijn *moge*, alleen naar eigen goeddunken, in het Koningrijk der Nederlanden zich zoude kunnen nederzetten, zonder daartoe voorafgaand verlof van de regering te hebben [illegible] dit stelsel zou geheel ongerijmd zijn. Daardoor zou het Koningrijk eene schuilplaats worden voor booswichten en van lieden, die nergens anders een goed heen komen konden vinden.

Zoodanig stelsel is niet aannemelijk, de grondwet heeft zulks nooit gewild. Om deze redenen is hij van gevoelen, dat de kamer hieromtrent behoort over te gaan tot de orde van den dag.

De heer *de Gerlache* zegt in den aanvang zijner redevoering, dat hij met den heer *Fontan* niet bekend is, en alleen zal onderzoeken, in hoe verre deze zaak is over een te brengen met de bepalingen der grondwet, welke bij het 4de artikel het regt van schuilplaats heeft verzekerd. Wanneer dit met de bedoeling van het gezegde artikel was, kon men het wel ontberen; want hetzelve zou van geene de minste uitwerking zijn. De uitvoering daarvan behoort bij eene wet bepaald te worden. Het vraagstuk is zeer belangrijk; het is niet voldoende, de petitie ter griffie neder te leggen. Een van beiden behoort te geschieden, of wij moeten geene petitien meer aannemen, of wij moeten daaraan gevolg kunnen geven. Men voert wel is waar het koninklijk besluit van het jaar 1820 aan, waarbij de gemeenschap tusschen het gouvernement en de Kamer wordt verboden; doch een koninklijk besluit kan ons geen regt, bij de grondwet gewaarborgd, ontnemen. De besluiten moeten voor wetten onderdoen, en vooral voor de grondwet van den staat, en wij behooren ongetwijfeld middelen te bezitten, om de bepalingen van die wet te handhaven. Hij stelt dus voor om het verzoekschrift aan den minister van justitie te verzenden. De spreker meende van deze gelegenheid gebruik te [illegible] jarig budget drie gewigtige punten mogten geregeld worden, te weten, de ministeriele verantwoordelijkheid, de onbeperkte vrijheid van het onderwijs en een middel van mededeeling tusschen de Kamer en de regering.

De heer *Surlet de Chokier* brengt een uitvoerig advijs in denzelfden geest uit. Het is thans de derde maal, dat men zich beklaagt over de schending van art. 4 der grondwet; men heeft er zich over beklaagd in 1816, in 1818 en men beklaagt er zich nu wederom over. In 1829!!! op een tijdstip dat de gemoederen nog zijn opgewonden, wegens de grieven der natie, op een oogenblik dat wij ons met eene tienjarige begrooting zullen moeten bezig houden. En in zulke moeijelijke omstandigheden heeft men de onvoorzigtigheid gehad, om deze nieuwe schending der grondwet te begaan en te gedoogen! De vraag is hier dezelfde, als welke zich in 1816, omtrent den heer *Simon*, heeft voorgedaan. De redenaar herinnert hetgeen te dier tijde heeft plaats gehad. De heer *Simon* werd gevat. De heer *Fontan* werd niet alleen gevat, maar daarenboven door de marechaussés over de grenzen gebragt. Dit is eene openlijke verkrachting van de grondwet, welke wij intusschen gezworen hebben te zullen handhaven. Die eed legt ons den pligt op, ons met deze zaak bezig te houden. De redenaar haalt tot staving van zijn gevoelen *Vattel* aan (*over het staatsregt*) en zegt dat de natie diegenen moet straffen, die het maatschappelijk verdrag schenden; dat zij steeds op hare hoede moet zijn voor de geheime aanslagen, die zij smeden: de natie moet nimmer hun gedrag uit oog verliezen. Grondwetten zijn heilig; men mag niet ongestraft daarop inbreuk maken; de Staten-Generaal moeten daarvoor waken. De woorden van art. 4 onzer grondwet zijn stellig en duidelijk; zij geven aan den vreemdeling en den ingezeten dezelfde regten; daarbij is geen het minste onderscheid tusschen dezelve gemaakt. Ik zal niet onderzoeken, zegt de redenaar, of dit goed dan of het kwaad is; de vraag is hier alleen wat er geschreven staat; het beginsel is niet nieuw; hetzelve is zoo wel in de zuidelijke als in de noordelijke gewesten van het koningrijk lang gevolgd geweest, en men heeft daarvan groote voordeelen getrokken. Door de toelating van de Fransche uitgewekenen in de Nederlanden, heeft men den bloei van het rijk en den voortgang en de verlichting bevorderd: zonder dat grondbeginsel zouden wij niet in ons midden zien de *Collots d'Escury*, de *Luzacs* en anderen..... De redenaar voert onderscheidene voorbeelden aan, wegens de trouwe nakoming van dit beginsel: hij beroept zich ook op eene zinsnede uit de *Bijdragen* van onzen geachten landgenoot, den graaf *van Hogendorp*, die, zegt hij, beter dan zekere lieden onze staatkundige vrijheden begrepen heeft. In de tegenwoordige omstandigheid kan een eenvoudig nederleggen ter griffie niet baten. De redenaar verlangt insgelijks, dat het request naar den minister van justitie mag worden verzonden, en wel op dezelfde gronden, die zijn achtenswaardig medelid, de heer *de Gerlache*, heeft aangevoerd. Het besluit van 1820 kan hier geen beletsel opleveren, hetzelve is alleen verpligtend voor de ministers. Deze verzending kan geene dan goede gevolgen voortbrengen; zij zal ons den weg aanwijzen, dien wij in het vervolg bij dergelijke gelegenheden hebben in te slaan.

Ten slotte zijner redevoering verzoekt de spreker zijnen medeleden zijn voorstel wel in aanmerking te willen nemen, daar uit de communicatie tusschen de kamer en het gouvernement groote voordeelen zullen voortspruiten.

De heer *de Stassart* is mede voor het verzenden van het verzoekschrift naar den minister van justitie en deelt in het gevoelen, door de twee vorige redenaars geuit. Naar zijn oordeel hebben allen, zoowel vreemdelingen als ingezetenen, het regt van petitie; dit is de ware zin van art. 161 der grondwet. Hij beweert mede, dat het besluit van 1820, waarbij de gemeenschap tusschen de kamer en de regering is verboden, niets beduidend is en geen beletsel kan opleveren, om de petitie aan den minister van Justitie te verzenden.

De heer *van Alphen* heeft daarom het woord gevraagd, om de verdenking voor te komen, als of de beoordeeling van den requestrant omtrent de Noordelijke gewesten eenigen invloed op zijne stem zoude gehad hebben. Neen, Edel Mogende Heeren! zegt hij, mij bezielen edelmoediger gevoelens. Ik ben het zelfs omtrent *een* punt, met dezen heer *Fontan* volmaakt eens, dat, namelijk, het climaat van de Noordelijke gewesten koud, vochtig, en voor de rhumatieke gestellen zeer ongunstig is. Ik heb daarvan zelf de ondervinding en kan hem dus niet ten kwade duiden de voorkeur, welke hij aan Belgie geeft. De redenaar meent echter zich van deze gelegenheid te mogen bedienen, om H. E. Mog. te doen opmerken, dat een achtenswaardig medelid (*de heer Clercsens Moris*), het slagtoffer is geworden niet alleen van de koude luchtgesteldheid in de Noordelijke Provincien, maar veeleer van het journalismus.

Men zou misschien aanvoeren, dat het groot aantal landgenooten van den heer *Fontan*, dat sedert 1795 onze moerassen met een aanhoudend bezoek vereerd hebben, vrij wel in onze moerassen schenen te kunnen aarden. Doch de beide zaken zijn hier niet gelijk. Zij hadden wel een ander oogmerk dan de heer *Fontan*, namelijk het overbrengen van de regten van den mensch en het ontlasten van onze overtollige contanten. Ik deel dus ten eene male in het denkbeeld, waarin de heer *Fontan* nopens ons klimaat verkeert, en zoo hij mij te dezen om raad was komen vragen, zou ik hem hebben voorgesteld, zich naar Java te begeven, alwaar hij voorzeker eene warmer luchtstreek, die zeer heilzaam voor het ruhmatisme is, zou hebben gevonden. De redenaar verklaart zich voor het nederleggen ter griffie, en gelooft voor het overige, [illegible] is omtrent het onderhavige onderwerp. Hij oordeelt, dat art. 4 der grondwet eene authentieke interpratie behoeft.

De heer *van Sijtzama* verklaart zich voor het overgaan tot de orde van den dag. Het regt van petitie is reeds zoodanig bij ons ontaard, dat het mij onmogelijk schijnt, dat men daarvan iets goeds kan verwachten. Ik zal de petitie van *Fontan* noch bestrijden noch aanbevelen; maar ik moet mijne hulde toebrengen aan de regering wegens den maatregel, dien zij ten zijnen opzigte heeft genomen. Het vaderland zoude tot een Siberie kunnen afdalen, indien men een ander beginsel aannam, dan dat, hetwelk door de regering is gevolgd. Zij heeft van een onbetwistbaar regt gebruik gemaakt en geenszins de grondwet geschonden.

De heer *Collot d'Escury* is van hetzelfde gevoelen. Niemand zal ontkennen, dat vreemdelingen aanspraak hebben op de bescherming onzer wetten, voor zoo veel hunne personen en hunne goederen aangaat; maar daarentegen ligt het in den aard der zake, dat veroordeelden, ter ontduiking der straf, waartoe zij in hun land zijn verwezen, zich herwaarts begeven, hier geene bescherming moeten genieten, welke hun in rust en vrede de vruchten van hunne euveldaden zoude doen plukken. Het welbegrepen belang des staats gedoogt dit niet. De heer *Fontan* bevindt zich in dat geval. In zijn vaderland veroordeeld, begeeft hij zich naar Brussel. De regering kan zijn verblijf aldaar niet gedoogen, maar vergunt hem zich naar de Noordelijke Provincien te begeven, en aldaar te verblijven. Hoe beantwoordt de veroordeelde vreemdeling aan die goede gezindheid der Nederlandsche regering? door onbeschaamdheid en beleediging der natie. — En zulk een vreemdeling, die de regten der gastvrijheid heeft geschonden, zoude niet geweerd mogen worden? wie zoude zulk een stelsel kunnen verdedigen? Zijn beklag is een nieuw bewijs zijner laatdunkende onbeschaamdheid. Met verontwaardiging moeten wij daarop nederzien en overgaan tot de orde van den dag. Wel verre van den maatregel der regering te veroordeelen, juich ik denzelven van ganscher harte toe.

De heer *de Jonge* is van oordeel, dat een vreemdeling géen regt van petitie heeft. Maar in allen gevalle ziet hij geene schending der grondwet, en kan zich niet begrijpen hoe de regering, indien haar zulks goeddunkt, het regt niet zoude hebben, om een vreemdeling, dien zij niet zoude willen toelaten, te weren, en vooral zulke personen, die hunne eigene regering beschimpen en beleedigen, en daarvoor door den bevoegden regter worden veroordeeld; hun land verlaten, zich naar een ander land begeven en zich niet willen onderwerpen aan het verlangen der regering. Bovendien heeft geen vreemdeling de regten van den staat, dan die door den Koning genaturaliseerd is; en alleen de Koning kan hem die regten schenken. Het nieuw aangenomen burgerlijk wetboek is ten dezen nog veel zwaarder dan het Fransche. Uit alle volkeren- en staatsregt blijkt de ongerijmdheid van het door sommigen verdedigde beginsel. Moet men dan nog eenen brandstichter toelaten, in een land, alwaar, helaas! reeds zoo vele brandstoffen bestaan. Er is geene natie bij welke zulke beginsels aangenomen zijn. De spreker beroept zich op de redevoering door den beroemden

afgestorven, doch nog niet vervangen *Kemper*, in 18[illegible] over de zaak van *Cauchois Lemaire* uitgebragt. En moet de regering van eenen vreemdeling dan beleedigingen afwachten? door eenen vreemdeling de helft der ingezetenen zien beroeren?

Verder keurt de spreker ten hoogste af de mishandelingen welke men den heer *Fontan* zoude hebben aangedaan, maar dit levert hem geene reden op, het verzoekschrift in eenige de minste aanmerking te nemen. En hij zal stemmen om over te gaan tot de orde van den dag.

De heer *van de Kasteele* zegt, dat hij zeer kort kan zijn, na het voortreffelijk advijs, door den vorigen redenaar uitgebragt. Ook hij is van gevoelen, dat men het verzoek behoort ter zijde te stellen of over te gaan tot de orde van den dag: 1º. omdat *Fontan* is een *vreemdeling* en art. 161 aan *ingezetenen* het regt van petitie geeft; 2º. omdat zijn gedrag van dien aard is, dat hij niet verdiend heeft, om op den Nederlandschen bodem, waarin hij, even als in zijn land, twist heeft willen stoken, te verblijven. Het gouvernement heeft te zijnen aanzien wel gehandeld, en elk regtgeaard Nederlander heeft den nadrukkelijken maatregel der regering toegejuicht. Art. 4 der grondwet kan haar daarin niet hinderlijk zijn; dat artikel wil niet, dat wij iederen vreemden vagebond, die zich hier maar zou willen nederzetten, zouden moeten dulden en aannemen. Neen, Edel Mogende Heeren, dit zoude de ongerijmdheid zelve zijn. Voor het overige heeft men hier geheel ten onregte den minister van justitie aangevallen. De minister heeft in deze zaak niets gedaan, dan op last van den Koning zelve. Laat ons toch, zoo eindigt de redenaar, onze zelfstandigheid bewaren. Wij hebben reeds genoeg onder het juk van vreemden gezucht.

De heer *Donker Curtius* kan zich geen denkbeeld maken van de opgewondenheid der gemoederen, met betrekking tot deze zaak. Waarvan toch is het hier zake? van een strafbaar Franschman, die zich, om zijne straf te ontgaan, naar de Nederlanden heeft begeven en zich te Brussel heeft gevestigd, en die daar blijven wilde, beweerende daartoe regt te hebben, daar hij eenmaal zijnen voet op den Nederlandschen bodem heeft gezet. Hoe is het mogelijk! In een oogenblik des tijds gewaagt het gansche land van dien vreemdeling. De noodkreet, door *Fontan* aangeheven, vindt overal weerklank, vindt zelfs ondersteuning in deze Kamer. Van waar toch deze belangstelling? Niet in eenen onschuldigen, achtingswaardigen man, maar in eenen onbekenden vreemdeling, door zijnen wettigen regter tot gevangenisstraf veroordeeld..... Ik kan die belangstelling alleen toeschrijven aan de zucht om grief op grief tegen de regering op te sporen en aan te voeren. Heeft zij zich misgrepen? Geenszins; zij was bevoegd tot de uitzetting van den vreemdeling, die zonder haar verlof zich hier was komen vestigen. Hoe zou dan Nederland alleen eene schuilplaats moeten opleveren voor alle vagebonden en booswichten, die zich derwaarts zouden willen begeven en daar verblijven? Zulk een staatsregt zou bespottelijk en ongerijmd zijn, en ook dit beginsel is in onze grondwet niet opgenomen. Dit is geenszins de bedoeling van het 4de art. derzelve geweest. Maar, zegt men, zoo dat artikel den vreemdeling met den inboorling niet op dezelfde lijn plaatst, dan is het onbeduidend. Neen, dit is het niet, want niet overal genieten vreemdelingen dezelfde bescherming als de ingezetenen.

Eene andere aanmerking is gemaakt wegens de gestrengheid der regering jegens *Fontan*, die toch geen vagebond noch booswicht is. Wat zal ik daarop antwoorden. Mij zijn de juiste redenen onbekend, welke de regering bewogen hebben, te handelen, gelijk zij in deze gedaan heeft. Maar ik weet wel, dat het gedrag van *Fontan* van dien aard is geweest, dat de regering grond kan hebben gehad, om hem, die in Frankrijk wegens oproerige geschriften was veroordeeld, van Brussel te verwijderen, alwaar men thans het schandelijkste misbruik van de vrijheid van de drukpers maakt. Indien de regering reden heeft gehad van overtuigd te zijn, dat ook *Fontan* zich te Brussel daaraan schuldig heeft gemaakt, heeft zij den vreemden onruststoker het Koningrijk der Nederlanden moeten doen ontruimen. Ik juich van ganscher harte dien maatregel toe.

De *Voorzitter*. Daar nog vele sprekers zijn ingeschreven, wordt de vergadering opgeheven, en geadjourneerd tot Maandag aanstaande.

Te ARNHEM, bij C. A. THIEME, Boekdrukker.